

BERBANG

KOVARA FEDERASYONA KOMELÊN KURDISTANÊ LI SWÊD

DI DÛ SALEKÊ RE...

NAVEROK

Dî dî salekê re.....	3
Çon egeyne seretayeki bawerpêkraw bo edebi kurdî.....	5
Serpêhatiyek ji tora gelê kurd	7
Meikemot.....	8
Berpîrsiyariya karê berhevkurîna wêjeya kurdî ya devkî.....	10
Qaçaxkerên cîgaran.....	12
Hozanê gel Şivan.....	16
Serfîrazi, jari û kêmasiyên Berbangê.....	18
Xaçrêz.....	21
Mendalê Mamoste.....	23

Berpîrsiyar
A. RIZA ALAN

Pergala Rûpelan
A. M. GILLY

Raxistina Nivîsaran
SEYRAN û GULBAHAR

Redaksiyon
KEYXUSRO SÎPAN-MAHMÛD
LEWENDÎ-BENGÎN BOTANÎ
ŞORIŞGÊR ESKERÎ-ROZA SEYRAN

B E R B A N G

Kurdisk tidskrift, utges av Kur-
diska Riksförbundet—Ansvarig
utgivare och Redaktör: A. Rıza
Alan—Layout: A. M. Gilly—Sätt-
ning: Seyran och Gulbahar.

A D R E S S

Kurdiska Riksförbundet,
Tunnelgatan, 14, 3 tr.
111 37 Stockholm/SWEDEN
TEL : 08 / 11 23 42

Prenumerattort: Medlemmar
50.-kr/år. Övriga 100.-kr/år.
Postgiro: 64 38 80-8.

Xwendevanên Hêja,

Me dî hejmarên buhuri de ji xwendevanan re diyar kiribû ku em dê vê hejmara Berbangê wek hejmareke taybetî bîweşînin. Û me bî munasebeta yek saliya Berbangê ji gelek nivîskar û senetkaran re nivîsand ku bî hülberiyên xwe ve beşdari hejmara taybetî bînin. Gelek kesan bersiva vê daxwazê dan û nivîsarên xwe ji Berbangê re şandin.

Lê, mixabîn me ji ber xizaniya aborî nîkaribû hejmareke taybetî çap bikin. Me vê rewşa Berbangê dî vê hejmarê de , bî fîrehi nivîsandiye. Em hêvidar in, dê nivîskar û xwendevanên Berbangê vê kêmasiya me têbîghên û me bîbexşînin. Ji ber planê xwe yê li ser hejmara taybetî, me nexwest ku nivîskar dirêjayiya hülberiyên xwe bî sinor bikin. Lew re ji me hinek nivîsaran dî nav du hejmaran de beş kir û hûnekan ji hîşt hejmarên pêş.

Bî hêviya hevkarîyeke xurtir, dî sala duwemin a Berbangê de..

Dî Xweşiyê De Bîminin
Le Gel Xoşitan

BERBANG

TÊBÎNÎ: Dî hejmara Berbangê ya 12. de, dî rûpelê 4. de, bî navê " Êrişkariya Leşkerên Tirk Li Ser Axa Kurdistanê Iraqê " ve nivîsarek hat weşandin. Ji ber şaşîyeke teknîkî navê nivîskarê wê nehatibû nivîsandin. Navê wî nivîskari MURAT YILMAZ e. Şaşîya me bîbexşînin.

B E R B A N G

Kovara Kurdî, Xwedî : Fede-
rasyona Komelên Kurdistanê
li Swêd. Buha : 5 Kron, Abo-
na salekê: 50 Kron, 30 DM.

N A V N Î Ş A N

Berbang, Tunnelgatan 14,3 tr.
111 37 Stockholm/ Sweden.
Tel : 08 / 11 23 42
Postgiro : 64 38 80-8

dı dû salekê re..

Berbang bî vê hejmarê ve derbasi sala xwe ya duwemin bû. Bê guman, dî jiyana weşaneke periyodik de salek, ne demeke gelek dirêj e. Lê ji aliyê Berbangê ve, sala buhuri, dî gelek waran de, bî ders û tecrubên nû ve dagirti ye. Heta iro, ji bo dewlemendî û domdariya kovarê û ji bo xebata redaksiyona wê gelek rê û modelên têvel hatine bikaranin. Iro, dî

dû xebata salekê re, bî hemû kêmasî û serketinên xwe ve 13 hejmar lî ber me ne. Saleki beri niha dema ku ev xebat hate destpêkirin, tu xebateke ku em - ne bî çêyi, ne ji bî xerabî - xwe bispêrinê tunebû. Xebata weşandina kovarê ji çaxa damezrandina Federasyonê ve hatibû destpêkirin; lê şertên weşandina wê gelek dereng piyayan. Lew re, bî ditna me, "domdari" ya kovarê bî serê xwe serketinek e. Ev, ji bo xebata pêş, destpêk û bîngeheke pêwist bû. Iro, çewti, kêmasî, qelîsi, çî qas pîr bî ji, lî ber çavan in, xwanê ne û zelal in.

Bê guman, mijûlbûna lî ser çêyi û serketinên (ku hebî) Berbangê, para me nakevin. Lew re, em niha serketina Berbangê bî vi awayî bî sinor dîkin û dixwazin lî ser kêmasî û jaryên wê baxê fin. Em hêvidar in dê ev nivisar bikaribe dî xebata kovarê ya pêş de bibe sedemê xwenûkirin û guherineke jindar.

Berbang bî vê rewşa xwe ve, jana çar tiştên bîngehin dîkêşîne. Berbang;

- 1- ji aliyê aborî,
- 2- ji aliyê zîmanzani,
- 3- ji aliyê rojnamevani
- 4- û ji laiyê rêxistinî ve krizeke dijwar diji. Ji xwe tiştên ku ji bo hemû weşanên periyodik pêwist in û wan pêktinî ji ne ev her çar tişt in ?

JI ALIYÊ ABORÎ VE

Heta iro Berbangê ji dewletê 15.000 kron alikari girtiye. Ji bo sala 1983 ji biryarê 31.600 kronî hatiye girtin, lê hin nehatiye stendin. Sermiyanê Berbangê ev e. Mesrefa wê ji, serê hejmarê 6 -7 hezar e. Yani bî gotineke din, Berbang ji aliyê aborî ve lî Federasyonê dimuje. Lê dema ku Federasyon ji zuwa dibe ? Wê gavê ji, carina yan 2 -3 mehan lî benda belavkirinê, yan 2 - 3 mehan lî benda çapê, yan ji ku dî çapxanê

de be, çend heftiyên lî benda deranîne dimine. Ev gîş bî serê me de qewmine. Dîgel ku me ji destpêka isal ve ji bo bûyer û nûçeyan cihê giring kiribû programa xwe, ji ber derengmayina kovarê me nikaribû programa xwe bicîh binin. Xwendevaneki Berbangê di namekê de dibêje "mî nûçeyên lî ser Newrozê dî meha Heziranê de xwend". Ji aliyê kêmasiya nûçeyan ve me gelek rexne girtine. Rexne dî cihê xwe de ne, lê rewş ji weha ye. Bê guman wek vê, gelek kêmasiyên din ên kovarê ji bî rewşa aborî ve girêdayî ne. Dî serê her tiştî re, bê hatneke rûniştî, weşaneke periyodik nikare dîrêj bîji. Baş e, gelo sedemê vê rewşa aborî, ya kovarê çî ye ? Dewlet, beri ku kovarên Federasyonan bî tevayî finanse bike, dî nav 2 - 3 salên destpêkê de, tenê alikariya belavkirina (distribusyon) kovarê dike. (Alikariya ku Berbang niha distîne, ev e). Eger kovar bikaribe dî nav van 2 - 3 salan de, isbat bike ku dikare jiyana xwe bîdomîne, wê gavê dewlet kovarê, weki kovara endaman (resmî) qebûl dike, destûra mehê 2 hejmaran dîde û wê finanse dike. Hemû Federasyonên bîyanîyan weha destpê kirine. Yani salên pêşin, bî imkanên gelek kê m, lê bî fedakariyên gelek mezî tî derbas kirin. Ji ber ku ev sal, qedera kovarê (heta kerteyekê, ya Federasyonê) tayî dîkin.

JI ALIYÊ ZIMANZANÎ VE

Me ji destpêka weşandina Berbangê ve ji dizanibû ku em (xebatkarên Berbangê) dî warê zîman de gelek kê m in. Me dî vi wari de tu caran bî çavê pisporan lî xwe nemihêrt. Ev yek, dî Berbangê de gelek caran hat dîyar kirin. Lew re, me rastkirina nivîsên Berbangê tenê dî hinek rewşan de dani ser milên xwe. Gava ku em lî nivîsên Berbangê bî tevayî mêze bikin, her niviska-

reki li gor xwe û bi awayê xwe ziman bi kar tine û dîwîsîne. Me di dijîtiya li ser (f) û (i) de ji tu biryarekê ne da. Ji ber ku zanina me ya li ser fonetika kurdi têr nake.

Niha Berbang, bi sê zaravên kurdi ve, bi gelek devokên cihê ve, bi du alfabejan (f, i) ve û bi dehan awayên nivîsandîne ve jiyana xwe didomîne. Lê heta kengê? Ev kêşmêkêşî û bêserûberiya di ziman de wê heta kengê bajo? Em ji destpêkê heta iro, bi hevîya ku wê zimanzanên kurd bikaribin hin rêyên muşterek vekin û otoriteyê pêkbinin xebitîne. Me di got, bi alikariya munaqêşên ku Berbang veke, bi alikariya Federasyonê û raste-rast bi inisiyatiya zimanzanên kurd wê zanina di vi wari de bikaribe li merkezêkê bicive û zimanê kovarê di nav demê ne gelek dirêj de bide rûniştandin. Lê mîxabin ev weha nebû. Çima nebû, çima niha nabe, behseke din e û bi rasti ji me ve gelek zelal nîne. Lê heta ku xebateke bi vi rengi pêk neyê, em dê ji aliyê ve kêmanîya zimanzanên rastin bixşînin û ji aliyê din ve ji derdê zimanzan û pîsporên çayxanan bixşînin. Em bawer in, her kes ji enflasyona pîsporên weha haydar e.

Ev problem ji bo kovarên ku bi zimanên din tînin weşandin, ji zû ve hel bûne. Iro, Tirk, Erebi, Swêdi, Ingilîz û hwd. ji bo weşandina kovar û rojnameyan xwe, bi vi awayî hewcedarê pîsporên ziman nînin. Lê em hewcedar in! Hemû weşanên kurdi, hin demeke dirêj dê hewcedarê van pîsporên bin.

JI ALIYÊ ROJNAMEVANÎ VE

Di serê her tiştî re, karê rojnamevanîyê ji wek hemû kar û senatên din pîsporîyêkê taybetî dixwaze. Tu kes ji me xwedîyê wê

pîsporîyê nîne. Ne ji aliyê teknîka wê meslekê ve, ne ji aliyê zanîstîya wê ya bîngehin ve..

Bi xwendevanan ve çawa pêwendiyên xurt tînin danin, û hejmara xwendevanan çawa tê zêdekirin, diyaloga di nav xwendevan û nivîskarên kovarê de çawa tê kûr kirin û xurt kirin? Teknîka zimanê nûçeyan, zimanê gotaran, zimanê bûyeran çî ye û çawa tê bikaranîn? Şekil û foto li ku der û bi çî awayî tînin bikaranîn? Ber bi zimanekî sivik, zelal û hêsa ve çawa gav tînin avêtin? Di xebata kovarekê de ev gîş pîrsên bîngehin in. Û her yek jîvan pîrsan zanin û tecrûbên taybetî dixwazin. Bê van hêmanên bîngehin rojnamevanîyêkê aktiv û nûjen nayê meşandin. Lê mîxabin, tiştê ku em dikin, heta dawî bi amatori û xîşîmî tînin meşandin.

Beri her tiştî, me heta niha nîkarîyê profîlekî (rûçîk) rûniştî bîdînin kovarê. Di rewşa wê ya iroyîn de, em ne dikarin bêjin kovara nûçe û bûyeran, ne ji dikarin bêjin kovara siyasî, çandî, edebî an îlmî. Ji her yekê piçek û ne yek jî.. Ji aliyê din ve gelo xwendevanên kovarê ki ne? Wusa tê xuya kirin, ku - bi pîrani - nivîskarên wê ki bin, xwendevan jî ew in.

Eger em rojnamevan bûna helbet wê rewşê ne weha bûya!..

Di rewşa iroyîn de Berbang, bi nivîskarên xwe ve, bi xwendevanên xwe ve, bi zimanê xwe ve û bi naveroka nivîsarên xwe ve di çarçeweyê gelek teng de hatiye bi sinor kirin. Yan (di demeke kurt de) ev çarçewe tê nûkirin û fireh kirin, yan jî kovarê dibe çend rûpelên mûrî û dimîne.

JI ALIYÊ RÊXISTINÎ VE

Wek ku tê zanin, Berbang kovara Federasyonê Komelên

Kurdistanê ye. Federasyon, (wek navê wê ji dîbêje) ji komelan pêk hatiye. Lew re, divê pîraniya rûpelên wê, bi xebata komelan ve û bi nivîsarên endaman ve bêndagirtin. Lê mîxabin komelên endaman di vi wari de gelek pasîf dimînin. Em bi xwe jî, fîrseta taqîb kirina karûbarên hemû komelan nabînin. Û tu raportor û fotografên me ji nînin ku biçin nav komelan. Wek ku me berê jî di Berbangê de nivîsandibû, divê hemû komele xebatên xwe bi xwe rapor bikin û ji Berbangê re bîşînin.

NETICE

Me li jor rewşa Berbangê û sedemên bîngehinên wê rewşê diyar kir. Niha ji bi kurtî çare:

1- Divê temerkuza ku di warê zîmanzanî de heye, bê tî bîkar anîn. Bi kêmanî, alikariya zimanzanên Kurd, yê ku li Swêd dijîn, bê tî stendin.

2- Û ev (zanina di warê zîman de) bi rojnamevanîyêkê aktiv û modern ve bê tî tevgirêdan.

3- Ji kovarê re programeke aborî bê tî çêkirin. Eger çewtîyek an kêmanîyek mezîn ne be, Berbang di 1984 de alikariya dewletê (ya endamiya resmî) distîne.

4- Û wê gavê divê bi kêmanî du kes bi profesyonelî bîxebitînin. Ji ber ku xebata niha gîş "di ber karên din" re û "di wextên vala" de tê meşandin.

5- Divê her komele, her endamê Federasyonê rind tê bîgîhên, ku heta alikariya dewletê bê tî stendin pêwîst e em gîş fedakariyê bikin. Ji wextê xwe, bi alikariya aborî, bi belavkirina kovarê û bi amadekirina nûçe û nivîsaran.. Di dû alikariya dewletê re, bê guman Federasyonê me jî, weki hemû Federasyonên din, bi çadro-yên profesyonel ve û bê dijwariyên mezîn wê kovara xwe bîweşîne. Heta wê gavê divê em barê wê bi hevdu re hilgîrin.

ÇON EGEYNE SERETAYEKÎ BAWERPÊKIRAW BO EDEBÎ KURDÎ

I ————— *Dr. Kemal Fuad*

Reng e ta êsta em pîrsiyare be mêşki gelêkman da hatîbêt, reng e gelêkiş hewli eweyan dabêt welamêki becêyi bo bîdoznewe. Le waneye lêkolînewey zanîsti le encam nîzik kirdîbêtewe, belam ewey ke hiç gumani tê da niye, ewe ye ke em pîrsiyare ta êsta bê welam mawetewe. Ca le ber gîringiy pîrsiyareke w le ber ewey xoşim yekêkîm lewaney ke be duway welamêki becêyi em pîrsare da egerêyîn. Hezîm kird be wîtare xuwênerani berêz le bîrûray xom lem bareyewe agadar bikem û dergayi lêkolîneweş le ser em base bixeme ser pîst. Be hiway ewey bîbête seretayek bo gelêk lêkolînewey tîr le ser em base. Çünke bê welam danewey em pîrsare be şêweyeki rast, nûsinewey mêjûy edebî kurdi w diyar kirdmî qonaxekani natewaw emênînewe. Emaneş bêguman dû meseley gîring in. Pêwîst e bayexêki taybetîyan pê bîdrê w be şêweyeki zanîsti lêyan bikolîrê tewe, ta bigene encamêki rast û bawerpêkîraw ke bitwanîni bikeyn be bîmaxeyeki pî-tew bo nusînewey mêjûy edebî Kurd û diyari kirdîni qonaxekani her le seretawe ta kati êsta man.

Ca pêş ewey ew seretaye destnîşan bikeyn, pêwîst e bîzanîni çî lew bareyewe nusrawe w ew nûsînanê ta çî radeyek cêgay bawer in û pîştîyan pê ebestrêt, ya be watayeki tîr pêwîst e be duway ew parçe edebîyanê da bigerêyîn ke kirawîni be nîmûne bo kontîrin edebî kurdi w le rasti w narastîyan bikolînewe, ta egeyne ew nîmûneyey ke guman le rastîyan da niye. Ew kate etîwanîni be dîlnîyayîyew seretayeki bawerpêkîraw bo edebî Kurdi destnîşan bikeyn û lewşwêneşewe be pêy pêwaneyeki zanîsti qonaxekani diyari bikeyn.

Bepêy zanîni mun ewî ta êsta lem bareyewe nusrabêt û bîlawkîrbê tewe bepêy konîyan emaney

xwarewan (1):

1- Çend beytêki dîldari, gîwaye hi şarêki Kurd e ke nawi (Porapoj) e w serdemi jîyani egerê tewe bo 330 P.M. (pêş milad). Bo yekem car le layen xwalê xoşbû mamosta (Enwer Mai) yew (2) le salî 1960 da bîlawkîrawetew.

2- Çend beytêk ke basi dagîrkirdîni Kurdistan eka le seretay bîlawbûnewey Îslam da, bem pêye ebêt le nawerastî sedey hewtemî miladî da wîtrabîn. Bo yekemcar le govârî "Zarî Kîrmancî" da, ke le layen (Seyd Hîssen Hîzîni Mukîryanî) yewe le Rewandîz derekîra, le salî 1930 da bîlawkîrawetew, nawi xawenekey nabîrawe.

3- Dû parçe şîrî şorîşgêrî, guwaye hi şarêke nawi (Babe Raxî Hemezanî) ye w le kati şorîşekani (Cafer Bîn Mehur Bîn Hîssen El - Kurdi) da dîjî xelîfey Ebbasî (El - Munessîm Bîllah) wîtûyeyî, ke le salekani (840 - 841) M. da rûy dawê. Bo yekem car le layen mamosta "Enwer Mai" yewe le govârî (Rnahlî. j- 3, Mart û Nîsanî 1961) da bîlawkîrawetewe.

4- (Marîfetû Pîrşalyarî) bo yekem car çend beytêki le layen (Reşîd Yasîmî) yewe bîlawkîrawetew (Kurd û Pêwîstegî Tarîxî w Nejadê le, L 121, Tehran 1940 ?). Be çîsey Hewramîyekan, weku "Reşîd Yasîmî egêrê tewe," Marîfe Tu Pîrşalyarî le quran Kontîr e".

Emanen ke ta êsta weku nîmûne bo kontîrin parçe edebî Kurdi nawbîraw in. Esta ba yeke yeke lêyan bikolînewe w bîzanîni em çîsane ta çî radeyek cêgay bawer in. Mamosta Enwer Mai, hiç serçaweyek nawnabat bo ew şîraney Kîrdûmî be nîmûne bo Kontîrin parçe edebî Kurdi. Beytekan be zîmanêk wîtrawîni, ke zor le zîmanî edebî kîrmancîyî jûrûy emrowe nîzik e. Emeş pêçewaney destûr û mêjûy

gorani hemû zımanêke le cihan da. Hiç zımanêk niye le mawey 2300 sal da goranêki ewtoy be ser da nehatibê w weku xoy mabê tewe. Nek le mawey wa dîrû dirêj da, belku le mawey çen sed salekiş da goranêki zor ebinin le qalib û şêwey darîştini her zımanêk da. Eger seyri nimûney her zımanêk bıkeyn, ke bo penca ya sed sal pêş êsta bigerêynewe w le gel nimûney heman zımani emro da berawirdi bıkeyn, em ciyawaziye be asani hest pê ekeyn. Be lay minewe em beytane helbestraw in û serdemi helbestnekeşyan dîr niye. Zor rêy tê eçê t ke her le layen mamosta "Enwer Mai", xoyewe danirabê.

Ew zımananey le sedey çuwaremi pêş Milad da lem nawçeyê da bawbûn û zımani nûsin bûn û belgey Bawerpêkırawayan heye zımani "Fars Bastan", zımani "yuwênani Kon" bûn. Pêş eweş zımani "Babîli" w "Elami" w paş eweş zımani "Parsi", ke beşi zoryan le ser berd be tipi mêxi nusrawin û le barey ceng û rûdawekani ew serdemewe bûn (Yuwênani be tipi yuwênaniy ew serdeme w parsi be tipi parsiy enusran). Eger Farsêk ya Yuwênaniyakani emro ke emaney nexuwêndibê w çawi bew nûsinane bikewê t ne ezanê t biyan xuwê nê tewe nêlêşyan tê egat. İtir nazanım çı core tipêk bûn ? !!

Ew beytaneş ke gıwaye egerênewe bo seretay bılawbûnewey İslam, wate ew beytaneş ke be "Hurmızgan Rıman Atrın Kujran" dest pê eken, be zımanêki têkel û pêkel wıtrawın ke wênay ew core zımane edebiye le Kurdi da bedi nakirê t. (Zari Kırmancı) elê: Le hemaney derwêşêk da le Sılêmani dozrawinetewe w be tipi pehlewik le ser

parçe çermêk nusrawın. Mamosta Reşid Yasımi le kîtêbekey da (Kurd ve pêwîstegiyê Nejadê 1w, L 119/120) heman qise dîbare ekatewe, belam kasyan basi ewe naken ew parçe çermey em beytaneş le ser nusrabûnewe, êsta le kuwê ye w çiy be ser hat ? !

Ew serdemey ewan basi eken (Nawerasti Sedeg Hewtem), em beşey Kurdistan beşêk buwe le imbratoryeti Sasani ke zımani edebi w ayni w resmiyan Pehlewik buwe. Em zımanêş be core tipêk enusra ke her be Pehlewik naw ebira w le bınere ta egerê tewe ser tipi Arami hemû ew nusrawaneş ke be tipi Pehlewik nusrawın û ta êsta dozrawnetewe Kurdi tiya bedi nakirê t û be zori le rûy zımanîşewe her Pehlewikın, hendêk beşi Awêstaş be tipi Pehlewik nusrawnewe. İtir ne bistrawe ke Kurdi be tipi Pehlewik nusrabê t ya lew zımane da weku zımanêki edebi be kar hatibê t. Le ber ewe mın lew bawere dam ke em beytaneş weku ewaney pêşû dirust kırawın û danerekanişi be pêy qısey Mamosta Tofiq Wehbi, Dr. Seid Xani Kurdistani w Hussên Huzni Mukıryani bûn. (3). Ew dî parçe şıreş ke Mamosta Enwer Mai le govani Ronahi da basyan ekat, be pêy qısey xoy ebê t le nawerasti sedey noyem da wıtrabın. Wate ziyatr le 1130 sal pêş êsta, keçi le rûy zıman û şêwe w nawerokewe le we eçet ke lem duwayiye da wıtrabın emeş weku wıtrabın pêçewaney destûr û mêtjûy gorani zıman e. Sereray ewe, Mamosta Enwer Mai lêreş da hiç serçaweyek destnişan nakat. Belay minewe em şıranêş cêgay guman in û ziyatr be lay ewe da eçım ke Mamosta Enwer Mai xoy helibestbın.

Paşmawe bo hejmarî dahatû

(1) - Lêre da mebes le edebi nusrawe nek folklor, ke be hemû şêwekan wıtrawın û daner û kati dananiyan diyar niye.

(2) - Mamostay xwalêxoşbıw "Enwer Mai" xelki nawçey Badinan bû. Le govar û rojname kurdiyekan da gelêk wıtar û nûsini heye. Xaweni kîtêbi (Elekrad Fi Behdınan. Bexdad 1960) û namilkey (Muhazzere En-Elekrad Fi Elssın. Bexdad 1959) ye. Le salı 1963 da le kori şer da le layen sapay Beıssiye xuwênrêjekanawe şehid kıra.

(3) - Bırwane (İSTİTLAYİ REY) ke le govani (Rojı Kurdistan - Şems Kurdistan, 1/3/1973) da bılaw kırawetewe. Le wê da qısekani mamosta TOFİQ WEHBI in weku xoy gêrawetewe. Dr. Seid Xan feçeyek buwe (Xelki Meriwan), paşan buwe be Mesıhi w çuwe bo Lenden bo xuwêndın, ta buwe be pızışk emca gerawetewe bo Êran. Xaweni

kîtêbi (NIZANİ/MIZGANİ) ye, ke honıraweye be şêwey Hewrami wıtrawe w bırıtiye le çend rûnkırđıneweyek le barey Ayni Mesıhiyewe. Em kîtêbe le salı 1924 da nusrawe w le salı 1931 da bılawkırawetewe. Em Dr. Seid Xane le salı 1909 da parçe çermêki le hewramani ewdiw Êran doziwetewe ke êsta le mûzexaney Berıtani le Lenden parêzraw e. Diweki be tip û zımani Parisi w ewi tır be tip û zımani Yonani nusrawe w bırıtiye le senedêki kırin û fıroştın le nêwan dî kes da, ke yekêkiyan Rezekey be wi tır fıroştuwe pênc kesış le xwarewe boyan imzakırtûn. Salı nûsini em senede egerê tewe bo sedey yekemi Miladi. Wate bo ew katey ke parsekan lem nawçeyê da fermanrewa bûn. Belam diyar e eme şıtêki tır e. W hiç peywendiyeki be ser ew çerme nezanırawewe niye keguwaye le hemaney derwêşêk da le Sılêmani dozrawetew !

SERPÊHATIYEK

JI TORA GELÊ

KURD

Cigerawin

Û ev serpêhati gelek caran bi stran têne gotin û mixabin, ko navê roj û meh û salan nadê zanîn, û xuyakirin.

Lê tenê navê gernasê serpêhatiyê û eşîra wî û malbata wî û gundên wî û carnana jî navê diya wî û xuşka wî û birayên wî jî têne xuyakirin û yekî jî wan, yan jî çendeka jî wan dikin xwediyên stranê.

Her wekû carnana jî navê dijminê wî û eşîra dijminê wî yan leşkerê kîjan dewletê ye didin nîşandan. Û gelek pesnên giran û torake bilind di nav strana xwede tî ber çavê n me û guhdarên xwe serxweş û gêj dikin û axîn û keseran dikşênin û hin jin jî hene ko digrîn û bi rastî ev reng stran gelek dixşewatin û muwên mêran gij dikirin.

Em dixwazin çendekan jî wan di kovara xwede Berbangê de belav bikin û li gora destûra xwe ko tîpa pêşî jî navê gernas çiyê em li pey hev dixwazin bi bêjin (A - B - T - S) û di îrode emê dest bi (A) bikin:

Lê divê carêde ezê vê destûra xwe bişkinim û serpêhatiya, (HUSEYNE EHMED) Axakî (ŞINGALÎ) jî were binivîsim.

Huseynê Ehmed gernasê stranê ye û li ser navê keça wî (EYŞANÊ) ew stran hatiye gotin û weke, ko tî xuyakirin dijminê Axê leşkerê dewletê û hin eşîrên kurd jî pîre hatine. Axayê navdar ko keça wî avê tiye ser û dibêjin:

LO LO HUSEYNO !

Şerekê çêdibû li Qîraniya şewitî wa bi dara.
Xwedê şeş topa tîxî mala Eskerê hukûmate,
Sê barî eşîran bi ser kozika Huseynê Ehmed,
Beranê poşek - mîrê mîra - sermiyanê eşîrê,
Bavê mi reberna xwedê hatin xwarê.

Mizgîna ne xêrê jî minre hatî dibêjin: Lê lê Eyşanê, rebernê ! Huseynê Ehmed beranê poşek mîrê mîra bavê mi rebernê bi sê gulana brîndare !

Mine digot: Ezê ne ketime heyra kuştina bavê xwe rebernê kuştin kuştina mîra ye.

Lê ezê ketime xema wê xemê, ko piştî kuştina bavê mi rebernê wê sînor fireh bibî li dijmina, li neyara, Huseyno ! De lolo Huseyno, lo bavo !

Şerekê çêdibû li Qîraniya şewitî

Ji dilê mi evdala xwedêre wa li yane.

Xwedê şeş topan tîxî mala eskerê hukûmate
û sê barî eşîran,

Xwe bi ser kozika bavê minde beradane.

Mizgîna ne xêrê jî minre hatî.

Dibê n: Lê lê Eyşanê por kurê !

Derbekê li bejn û bala Huseynê Ehmed -
beranê poşek

Sermiyanê eşîrê bavê mi reberna xwedê dane !

Minê digo: Lo lawo ! Ezê neketime heyra kuştina Huseynê Ehmed beranê poşek, mîrê mîra, sermiyanê eşîrê, kuştin kuştina mîra ye ! Ez ketime xema wê xemê ko xulamê bavê mi rebernê hemî sê wî sê wlek bin, roja pêşî tengiyê jî ser bazdane, Huseyno !

Bi rastî mi gelek pesnên giran li ser gernasên Kurdistan bihistine, lê (mîrê mîran) di virde hatiye, ko hêj di cîkî dîde me ne dîtiye.

Sermiyanê eşîrê, mezinê eşîrê ye. Beranê poşek li cem hemî kurdan navdare. Lê (mîrê mîran) gelek bi kêmanî di nav stranên kurdî de tî dîtin û ez dikarim bibêjim ko hê nehatiye gotin. Di virde navê gernas Huseynê Ehmed û navê keça wî Eyşanê ye û cihê, ko şer lê bûye Qîranî ye, lê mixabin navê eşîra Axê ne daye xuyakirin, ko mirov bawer dikî, ko eşîra wî jî Qîranî bî ? Ji ber ko Qîranî çawa navê gundekiye, wilo jî navê eşîreke kurdên Ezîdiye û ez bawer dikim di îrode Şêx Xidir û zariwên xwe mezinê vê eşîrê ne.

melkemot

Mahmut Baksi

- Zû kin, apê min gote me. Dem derbaz dibe. Kincên xwe li xwe kin û derên derve !..

Em derketin û çûn pişta xanî. Asîman çik sayî bû. Bi milyonan stêrk keti bûn govendê û diçirîsîn. Şewça eletirikên Serê kaniyê xwe dirêjên stêrkan kiri bûn û diçilwilin. Jor û jêr giş bûne hev.

Xalê Temo û çend hevalên wî rextên xwe girê da bûn û dipeyivin. Me ji hevalên xwe xatir xwest. Hevalên me di nav taritiyê de zû wenda bûn. Çûyina wan dilên me tijî keser kir. Axinî ji me çû... Eva serê deh rojane ku em bi hev re bûn. Eskerên Tirkan li me digeriyan. Fermana me rabi bû. Cûnta faşist serên me û ê bavo dixwest. Bavo ji Hepsa Diyarbekrê firar kiri bû û derbazê Binê xetê bûbû. Me bi alikariya hevalên bavo û apê min Bozo xwe gihandi bû gundekê ber hududê.

Piştê çûyina hevalan qedera me keti bû destê qaçaxçiyên. Hevalan nedixwestin ji Kurdistanê dûr Kevin. Barê wan giran bû...

Em bi rê ketin. Xwuşka min Bêrîvan raza bû. Yekê qaçaxçi wê xiste nava agaleki û da pişta xwe. Em pênc zarok bûn. Bêrîvan du salî bû. Ez keti bûm sala çarda. Em qederek meşiyên. Tarîfî wek perdeke reş xwe berda bû ser deşta Heranê. Şev dereng bû. Me berê xwe da bû Pira Selatê. Pira tûj û zirav, wek devê şûrê...

Xalê Temo keti bû pêşî. Wek xortekê çarde safî dipekiya. Carna xwe davê ta erdê û gohên xwe mûç dikir. Gohên Xalê Temo wek radarê dangan digirt. Em li gorya raporên wî dimeşiyên. Nêzê hidûdê em sekinîn. Xalê Temo bi dengê nizamî ji me re got:

- Têl ji me sed metro dûr in. Du kes ji me ê têlan bibrin û biçin ber bi eskeran ve. Ewê xwe nêzê wan veşêrin. Gava esker bi me bihesin, ewê wana

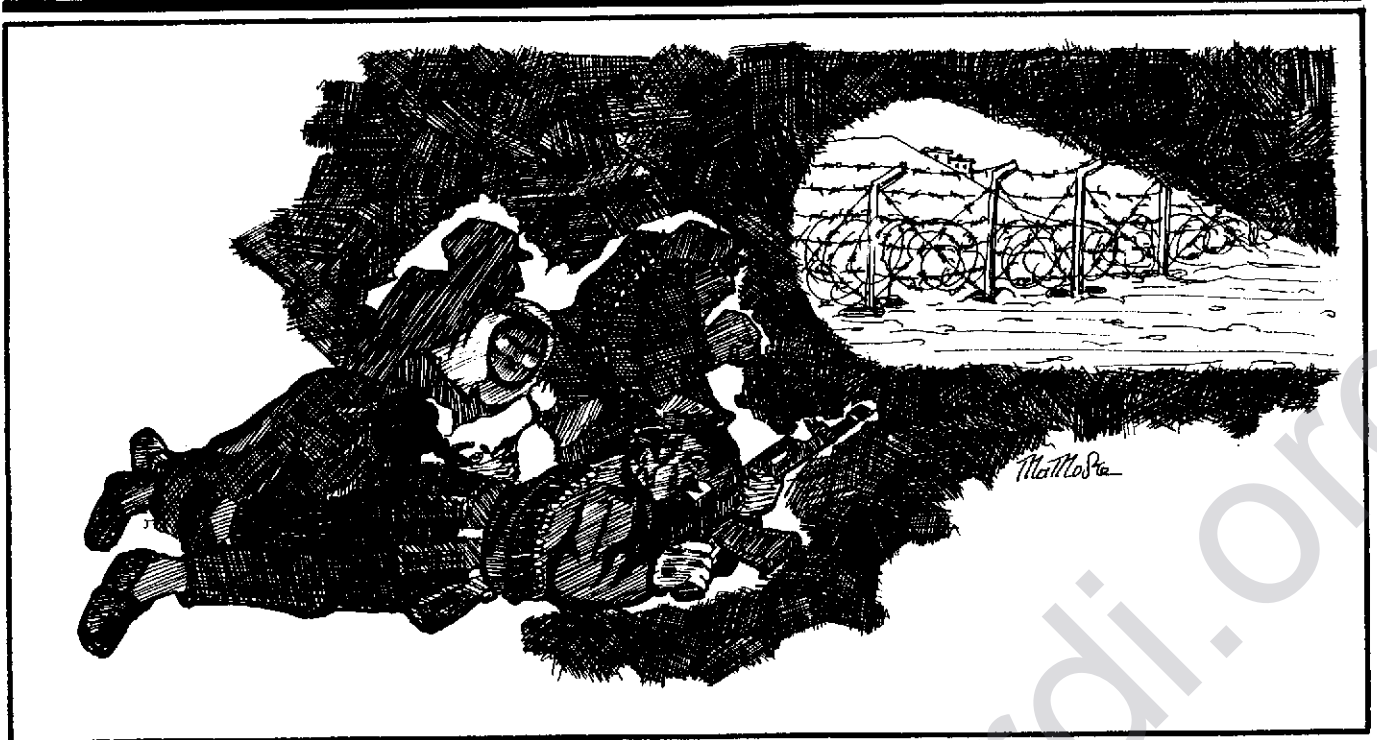
bidin ber tivingan, ku esker nikaribin serên xwe rakin û li me bixin.

Xalê Temo qaçaxçikî navdar bû. Melkemot jî jê ditirsiya. Kezaba wî ji pola bû. Heya îro bi dehan esker kuştî bû. Emrê wî ser çili bû. Hejmara zarokên xwe nizanî bû. Çar jinên wî tim bi zaro bûn. Îdara wî li ser derbazkirina mirovan bû.

Piştê peyva Temo me da rê. Li ber têla me quluzk da û meşiyên. Em yeko yeko li pey hev rêz bû bûn. Xalê Temo keti bû pêşiya me, apê min li pey me dihat. Li pişt apo, pismemekê Xalê Temo bi sivnikê rêçên me xira dikir û berepaşkî dihat. Bo ku sibê esker nizanibin ku îşev henek kes derbaz bûne. Nexwe ê serê gundiya biketa belayê. Rêveçûna me baş derbaz dibû. Tirsê dilê min şikesti bû. Min pozê xwe da bû pozê Heranê û difikirim. Bîna Heranê keti bû pozê min. Deşta Heranê... Deşta bê av, deşta bê dar. Deşta xezebê, a germê, a keljayî. Heran heya îro kê dîbû, kê nedî bû... Heran sitran bû, çirok bû, efsane bû, Heran Nemrûd kiri bû kevir, Xelil Îbrahim şewitandi bû, derya çikandi bû. Heran dîrok bû, jiyân bû, mêrxasî bû. Heran xwuşka heft bran bû. Ji hezaran salan vir de pişta xwe da bû heft çiyên û jiyana xwe dom dikir. Heran mar bû, dubişk bû, moz bû...

Belê, Heran hêvi ye, yar e, dost e. Xwediyê soz û qerar e, henûn û dilsoz e. Zû bi zû zarokên xwe teslim nake, nade dest. Gava pêwis dike. zarokên xwe tê xe zikê xwe û vedşêre. Ji Xelil Îbrahim vir de ev tişt bûye namûs, bûye irf û adet jê re. Çaxê quweta wê nagije dijmin, zarokên xwe teslimê brayên xwe dike. Brayên wê çiya ne, şax in, zinar in. Çavên wan tim ser xwuşka wan e û wê diparêzin. Xwuşka wan doz e, armanc e, welat e...

Ji Nemrûd vir de, dijmin her dem xwestine ku Heranê pîs kin, bê rûmet kin, zarokên wê bikujin...

Bo vê yekê, Heran îro mayin e, panzer e, qereqol e. Lê dîsa jî dayka me ya hezar salî dev ji me bernade û me nade dest. Heran xwuşk e, bra ye, evîn e...

Ez bi dengê panzerê veciniqîm. Hişê min tevlêhev bû. Heran bû wek marekê reş û di bin min de lepîftî... Ji nişka ve çavên panzerê xwuyani kir. Alav ji devê wê dibariya. Perda taritiyê qelişt, Heran şewq da. Em sekinîn. Dawiya me hati bû. Min serê xwe danî ser dilê Heranê û xwe avê te tor û bextê wê. Panzer nêzê me sekini. Em li erdê melisin. Dengê eskeran data me. Ez fûcaran ji dengê mirovan hewqas netirsiya bûm. Diranên min li hev dî diketin.

Piştê çarîkî panzer zivirî û çû. Ger panzer çavên xwe li milê çepê biziviran da yek ji me nedfilitî. Em vêga kuştî bûn.. Lê em vê carê jî xelas bû bûn. Dengê panzerê keti bû mejiyê min û gumînî dikir. Mixê serê min tevlêhev bûbû... Em giştî bûn mayina. Me şopa Temo takip dikir. Şaşiyeke piçûk dibû

sedemê mirina me teva. Ji nişka ve xwuşka min Bêrivan şiyar bû û dest bi girîne kir. Dengê girîna wê çû eskeran. Esker dest bi teqandinê kirin. Fişekên rengîn wek brûskan dinya ronahi dikirin û serme de difiriyan. Qaçaxçiyên li ber wan keti bûn kozikan bera wan didan û me diparêztin. Zikê Heranê ji fişekan bûbû wek seradê. Toz û telaza Heranê ser me de dibariya. Diya min di nava vi agirî de ji ciyê xwe pekiya. Dadê xwe avê te piştê qaçaxçî û Bêrivanê jê sitand. Qaçaxçî egalê kiri bû devê wê. Bêrivan ber fetsandinê bû. Panzer çavên xwe xisti bû zikê Heranê û bûbû Melkemotê me.

Em di bin gulebaranê de derbazê Kurdistan' a Sûriyê bûn. Fişek li ber me, pişt me, nêzê me diketin û dipekiyan. Bi hezaran fişek zikê Heranê tijî berik kiri bûn...

Belê, em ev car jî, ji lepên Melkemot xelas bû bûn. Belkî jî gunê fişekan bi me hati bû. An jî Melkemot bi fişekên eskeran can da bû...

HELBESTEK JI ROJEN BARNAS

ŞEYÊ FELEKÊ

Di şeyê felekê de
Gelek hirî hatin şe kirin.
Hin bisk
Çûn mixabin.
Serşe man,
Dijîn
Lê, hê jî bi pincirandin
Tê nêstin

Di teşiya
berxwedanî de.
Bihone felek bihone
Kurd
zexm e,
nûjen e,
kon e.

BERPIRSIYARIYA KARÊ BERHEVKIRINA WÊJEYA KURDÎ YA DEVKÎ

I

M. Eli

Lı derveyi welat û bı taybeti lı Awrûpa, dı warê xebata wêjeya Kurdî de, van salên dawin gavên ku tîn avê tın yek jê ji ew e, ku wêjeya Kurdîya gelêri ya devki, derbaskirini warê nıvisandınê dıbe. Bı rasti, beri her tıştı, divê mirov bêje ku ev, kareki gelek hêja ye û xızmeta pêşvebirina çanda gelê Kurd dıke. Lı hember sıyaseta windakırın û mehandına zıman û wêjeya Kurdî dıbe gaveki berxwedanê.

Wêjeya Kurdîya gelêri ya devki (nenıvisandi) gelek dewlemend û xwedan naverokek hêja ye. Lê ji ber ku vê xezina hêja, bı awaki xurt, roki pêştir ji ber geranê mê tınghekarın û ji ber tavan û babeliskên buyer û guherandınên cıvaki yê nısalan nayê parastın roj bı roj, perçeki ji xwe ber bı ba û leyiyê ve berdıde, ji rûmeta kêrhatiya xwe her ku dıçe wında dıke.

Tedbira xelaskırına wêjeya Kurdî ya devki ji xetera windabûnê, beri her tıştı ew e ku têkeve warê nıvisandınê. Gava mirov dıde bira xwe, xuya dıbe ku tışteki gelek hındık ji wêjeya me ya devki berhev buye û ketıye warê nıvisandınê. Ji ber ku bı kûr û firehi tu agahdariya mın lı ser berhevkırın û nıvisandına wêjeya Kurdî ya gelêri ya bı zaravayê Sorani nine, nıkarım bêjum ka gelo wêjeya me ya gelêri ya dı vi zaravayi de hemi berhev bûye, yan na. Lê dı zaravayê Kurmanci û zazaki de, qasi ku haya mın jê heye, gelek kê m tışt hatıne berhev kırın û nıvisandın.

Destpêkırına berhevkırın û nıvisandına wêjeya me ya devki ji demek gelek berê de ye. Bı texmına mın cara pêşın, ev kar dı dawıya sedsala nozdan de ji bal gerok û mısıyonerên bıyani ve hatıye destpêkırın. Lê tıştên ku wan berhevkırına, ji du -

sê pirtûkan zêdetır nınn. Dû re dı destpêka sedsala bistan de, ronakbir û welatparêzên Kurdistan ên ku bı zmanê Kurdî kovar û rojname weşandıne, wan ji hın ji çirok û stranên dı nava gel de berhevkırına û dı kovarên xwe de çap kırına. "Hewar" minakeki hêja ye, dı xızmeta vi kari de. Ger ez ne şaş bı m ez dıbêjim qey, pırtırın xebata dı vi wari de ji bal Kurdên Yekıtıya Sovyetan ve hatıye kırın. Her weki Ordixan, Celil û Cemila Celil pır zehmeti xwarına û gelek stran, çirok, tıştanek, gotnên pêşıya û her weki dın berhev kırına, çap kırına û wan ji windabûnê xelaskırına. Lı Yekıtıya Sovyetan hın berevokên hêja çap bûne.

Lı Kurdistana Tırkıyê, dı wan salên beri inçılaba leşkêri, ya 12' ê İlona 1980' yi de, dema dı bı n dıra zordestıyê û bı gelek kul û kê masıyan hın kovar û rojnamên Kurdî çap dıbûn, car carına vê xebata han ji dı nava rûpelên wan de dıhat xuyakırın. Ji wêjeya me ya devki çend çirok û stran dı wan kovar û rojnaman de ji derdıkê tın. Jê pêştir, xebata dı vi wari de heta nıha tê kırın bı rasti ji bal hın nıviskar û dılozên ku lı Awrûpa dıjin, tê kırın.

Divê karê lı ser berhevkırın û nıvisandına wêjeya Kurdî ya devki, bı awaki xurtır û rêk û pêktır bê domandın. Lewre, her weki me lı jor ji got; tıştê berhevkırı, dıve ku naghêje ji çaran yekê neberhevkırı. U her wısa xuya dıke ku, dı pêvajoya iroyın de, ji ber hoyên dıjwar, yê wında dıbe û ji kêrhati û rûmeta xwe kê m dıke ji, hema hema dıghê yê berhevkırı.

Lê gava em bın ser vê mıqtê, dıyare ku karê berhevkırın û nıvisandına wêjeya me ya devki ne kareki hêja ye. Beri her tıştı jê re zanebûn divê. Pışt re,

sebr û taqetek dûr û dirêj ji hebe. Zanebûn bî serê xwe fêrê nake.

Çima beri her tîştî zanebûn? Wêjeya Kurdi ya devki, perçeki ji jiyana cîvaka me ya manewî ye û fêkîyê peywendî û jiyana aborî û cîvaki ye, ku ev peymendî û jiyana di pêvajoya diroka salan de avabûne. Peywendiyên aborî û cîvaki yê n her demê li gora xwe jiyaneke manewî afirandine, bî serûber kirinê, ku wêjeya me ya devki ji bî xwe di beroşa vê jiyane û di bin agirê van pêwendiyên de keliyaye. Ev peywendî û jiyana çewa, ne xwezû û yekaline, her wisa wêje ji li gor rengê wan pejiriye. Jiyana eşirtiyê, koçerîya bî hezar salan ve cotkari û peywendiyên pîr aliyên derebegî êriş û istilayên ordiyên biyanîyan, kirdayetî û mêtîngêkariya dewletên xwinmêj ên biyanî, talanên wan, dek û dolabên wan, perçekirîna welat, şerê eşîr û derebegiyên Kurdan bî xwe, jiyana Kurda û a ciranên wan ku dem bî dem bî şai û kêfxweşî derbasbuye, dem bî dem ji şer û cengê xwin li nava wan rêtiye... u her weki dîn, her weki dîn... Pişt re jiyana cîvaka Kurda bî xwezayê (tebîet) re, berxwedanên wan ên bê dawî li hember buyer û hoyên dijwar yê n xwezayê... Van buyerana hemîyan çî di destpêka hilatin an avabuna xwe de çî ji di dawîya îmrê xwe an di wînda bûna xwe de naverok, reng û teşe dane wêjeya devki ya Kurdi. Wêjeya Kurdi ya devki di bin tesîra wan de, ji bal serpêhati û heçandîne van buyeran ve hatiye avakirin. Lo ma bî gelek grê bendîya me grêdayî bî vê jiyana û peywendiyên aborî û cîvaki ve ye. Wek wan kanîkê wê serpêhati û dirokeke wê heye. Jiyaneke wê ya "gani" heye. Zaye, geş buye û ketîye payîz û dîvre zivîstana îmrê xwe.

Kesekî ku dîxwaze, wêjeya Kurdi ya devki, berhev bike binivîse û bîxwaze wê têxe jiyana bê mîrî, dîvê bî kêmasî hay li van tîştan hebe. Derheq van peywendî û buyeran, grê bendîya wêjeyê bî van re, tesîra jiyana aborî û cîvaki li ser wê, agahdarîke wî an wê hebe, pişt re hayle, rê û teşeyên berhevkirîna wêjeya devki hebe. Ger ev zanebûn bî kesê ku dîxwaze wêjeya Kurdi ya nenivîsandi berhevke re tunebe wê gavê ew nîzane û nîkare vê miras û dewlemendîya hanê bî orijînalîta wê û a grîng bî kêrhatîya wê derxe meydanê, pêşkêşî jiyana wêjeya Kurdi bike. Ger tîştê ku derdikeve meydanê, ew ne bî orijînalîta xwe be û naveroka wê ji kêrhatiyên wê valakirîbe ew nîkare bibe himê wêjeya ku emê li ser ava bîkî. A xetertir berevokê nenivîsandi, gava ne bî orijînalîta xwe û ji kêrhatîya naveroka xwe bêpar têkeve nivîsandinê, wê gavê ew pîrtîr rê li ber orijînalîta nenivîsandi digre û nahêle ku ew xwe ji babelskî leyîyên buyerên cîvaki xelas ke.

Vê yekê, her wîha dîde xuyakîrî, ku çîma kesê wêjeya Kurdi ya gelêrî devki berhev dîke, dîvê xwedan sebr û taqetek dûr û dirêj be. Ger bî sebr û taqetek dûr û dirêj û xurt nebe, wêjeya Kurdi, ku di bin tesîra wan -buyerên me li jor xwest bîjmêrînde pêkhatîye û nîha di bin hoyên gelek dijwar de ye, nayê derxistin. Nabe himê wêjeya nivîsandi, xîzmeta pêşde birîna wêjeyê nîkare bike.

Em hemî pê dîzanî. Wêjeya devki, ber ku nenivîsandiye, zu diguhere û gelek cudatî û perçebûn tê de çêdîbin. Ew ne di rupelên pîrtûka, lê di devê stranbêj, çirokbêj û dapîr û bapîran de jiyana xwe didomîne. Ji devkî derbasî devkî; bî vê rîyê ji herêmekî derbasî herêmekî dîn dîbe. Stranbêj an çirokbêj hene gava distirên an çirokan dibêjin himendîki gelek hêja di dev û dengên wan de heye, ne ku li dibîstan û akedemîyan lê di jiyana rojane ya têvîl de xwe gîhandine. Xwedan serborî û hêçandiyên jiyani ne. Rumeta stran an çirokên xwe dîzanî, wan wek çavê n xwe diparêzî. Hin stranbêj û çirokbej ji hene, evê ji dengbêjiyê ji çirokbêjiyê hîz dîkî û carnî dibêjin ji lê hînermendî û zanîneke bes li ser wan nîne. Ew ji dibêjin lê hay ji parastîna çirok û stranînan nînin. Ku ji bir bîkî ji ber xwe ve lê zêde dîkî an orijînalîta çirok û stranînan xeradîkî. Nav û buyerên axayê xwe hîzkîriyên xwe an herêma xwe dîxî nava van stranînan an çirokan. Carnî buyerên salan guherandîna edet û exlaqî ji stran û çirokan diguhêrî, stranek an çirokek; mîrov dibîne ku di her demê an di her herêmede wek hev nehatiye gotî. Gelek çirok, stran an destan hene ku reng û naveroka xwe ya nuhavabûnê wînda kirîne û a nîha ji di her herêmekê de bî awakî dîn tîn gotî an tîn stran.

Yekî ku dîxwaze stran, çirok an destanek devkî têxe warê nivîsandinê, pê wîstî li sere, ku heta jê tê li gelek herêman bigere, ji gelek dengbêj û çirokbêjan bîbîhîze û cudatîyên ku hene wan tespît bike û wan binivîse pêşkêşî zmanzan, folklorzan û nivîskaran bike. U her wîha bîde xuyakîrî, ka ji kîjan herêma û ji devê kê gîrtîye. Neku hema tîşteki ji herêma xwe an stranbêjeki bîhist rabe bêje orijînalê vê stran an vê çirokê eve e, û dîvê bî vî awayî têkeve warê nivîsandinê. Dema mîrov bî vê şêlê re rabe, bî rasti carnî tê dîtin ku dema dîkeve warê nivîsandinê gelek xaxên gran tîn serê nî hin çirok û stranên me. Hela gava, ev kar ne li hundîrê welat di nava gel de, lê li Awrupa têkîrî xeteriyên mezî nî pîrtîr xwe pêş de dîkî. Bî îzna we dîxwazî çend minakan di vî wari de pêşkêşî çavê we bîkî:

QAÇAXKERÊN CIGARAN

Firat Cewerî

Bozan bange banga wî bû bang dikir li qada Konakê:

— Marlboro, kent... marlboro... kent... marlboro...

Polisen sifil dora wî girtin. Ne yek, ne du, se dolmîş tije polis, giş polisên sifil û ji şûba duwemîn bûn. Gava ku Bozan çav li wan ket, bazda û kete nav qerebalixê. Ji wî tirê, ku xelas bû. Lê hew nihêrî, ku destek li nav milê wî ket.

— Tu ê bazde, ha !.. De bazde. Çima tu baznade, bêjî lawê bêjiya ? Ev çend carin, ku em dibêjin, "Li vir cigaran mefroşin". We ev İzmîra weke gulekê kire gû. We gû xiste nav vî bajarê weke zêr û bi milê wî girt bir cem dolmîşê.

Di hundire dolmîşê de sê nefer polis hebûn. Hersê jî navsere û rûtirs bûn. Ew polisana beqçiyê zarokên bihata girtin bûn. Polisê ku Bozan girtibû

pehînek lê xist, avête hundirê dolmîşê û ji yên ku di hundirê dolmîşê de bûn re got:

— Ha ji we re, em ê hemûwan bigirin. Em ê koka wan biqelinin. Dû re paş de vejeriya.

Yekî ji nav wan polisyan kulmek di çenga Bozan da lêxist û got:

— Hey bêjî, ma hûn nizanin, ku cigarefirotin qedexe ye ? Ma hûn nizanin, ku ev cigarên qaçax in ? Ma hûn nizanin, ku qaçaxkeriya cigaran qedexe ye, qedexe ? ..

Dû re bi guhê wî girt, diranên xwe qirçand û got:

— Hela tu dersek baş li qereqolê bistîne, hingî dê hişê te bê serê te. Hingî tu ê fehm bike, bê ev gûxwarinî qedexe ye, an na ?

Bozan hîn zarok bû. Du meh mabû ku yanzdehan dagire. Wî polisê ku di çenga wî de lêxist, belkî bavê zarokekî

wisan bû. Dibû ku zarokek wî jî di emrê Bozan de hebû. Lê wer xuya bû ku ji zarokên xwe pê de ji zarokên tu kesî din hez nedikir. Nizanî bû, bê zarokhezkirin çi ye ?

Bi wê kulma wî, di nav diranê Bozan de xwîn pijiqî. Xwîna ku ji devê wî hat li ser qoltixên dolmîşê belav bû.

Polis yeka din jî di çenga wî de lêxist û bi ser de qirya:

— Xwîne daqurtîne, xweziya xwe daqurtîne, bêjî ! Tif meke ser qoltixan...

Xwîn daqurtandin, xwezî daqurtandin, di wê demê de ne tiştek bû li ber Bozan. Hişê wî li hersê paket cigarên wî bû. Hersê paket jî, ji cigarefiroşê wê taxê dehyn kiri bû. Li her taxekê serokekî cigarefiroşan hebû. Vî serokî bi deyn cigare difrote zarokên cigarefiroş. Gava ku zarokan di hundirê rojekê de perê wan li wan venegeranda, cihê wan li wê taxê nedima. Wan hew karî bûn cigare li wê taxê bifrotana.

Tirsa wî ya heft mezin razana girtîgehê bû. Ji ber ku apê wî Keleş deh salan di girtîgehê de razabû. Piştî ku hatibû berdan ji wan re û ji temama nas û dostan re rezilî û perîşaniya girtîgehan gotibû. Û gotibû, "Heta ku ji we bê xwe ji girtîgehan biparêzin".

Bozan ji tirsan dilerizî, xwe negirt û girya. Paşê li ber wan geriya ji bo ku wî berdîn. İcar polisê ku di pêşiyê de rûniştibû, xwe di ser qoltixan de dirêj kir, destê xwe bi hêz li ser çavên wî xist û got:

— Hişşş, bêjî... Ker lawê keran. Lawê qahpê digirî jî...

Hîn polis peyva xwe dom dikir, dîtîn ku yekî din jî bi kulm û pehînan kete hundirê dolmîşê. Polisê ku lawik avête hundir, ji polisên di hundirê dolmîşê re got:

— Me îro ev girtin. Lê em ê koka wan biqelinin. Hela em dersek baş li polisxane bidin van, de hingî tebigihên, ku firotina cigaran qedexe ye. Dê hingî hişê wan baş bê serên wan.

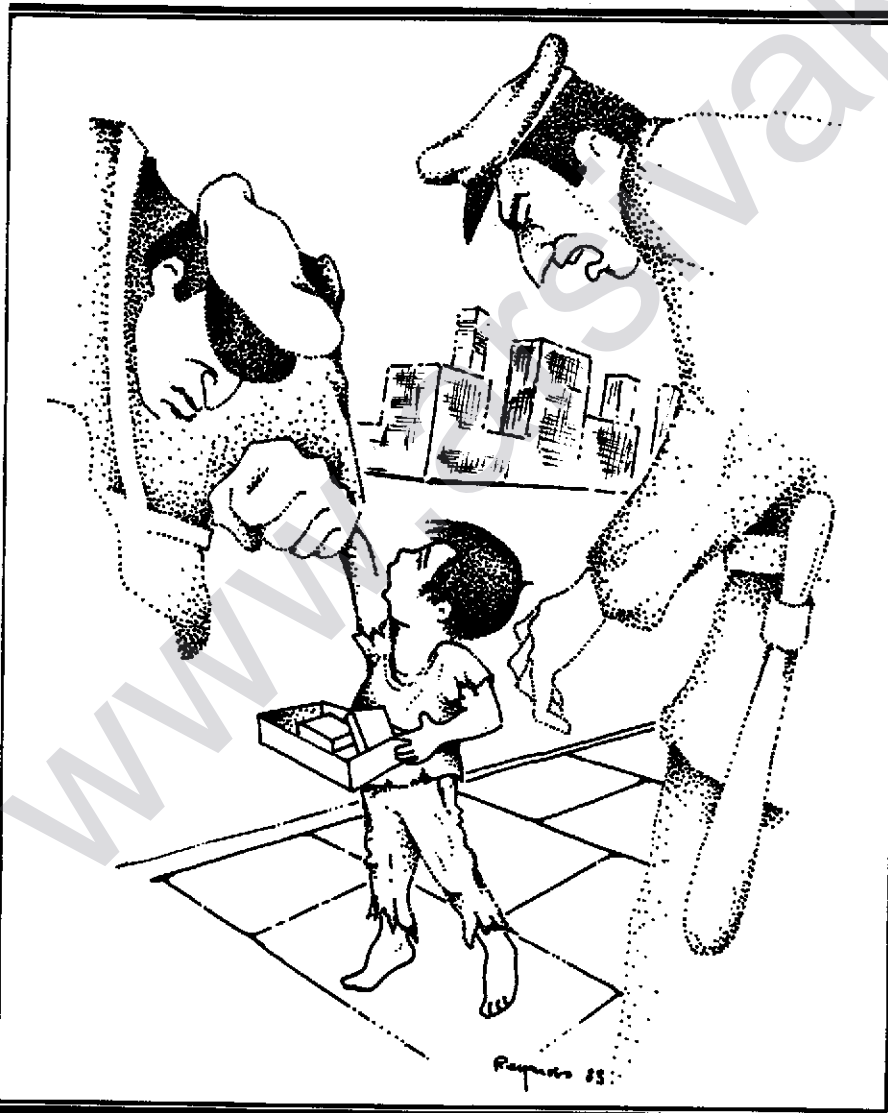
Polisê şofêr ji yên din pirsî:

— Em van bibin kîjan polisxanê ?

Ji dawiya dolmîşê polisekî bi rih û rûtirs:

— Bajo, em ê van bibin polisxana Fûarê !

Ji xwe tirsê hemû zarokan jî polisxana Fûarê bû. Komsêrekî polisxana Fûarê hebû, zarokan navê wî kiribûn

"Xwediyê darê bê Xweda". Berî ku li zarokan xista, pêşî navê darê xwe ji wan dipirsî, yê ku navê darê wî nizaniba deh dar zêde li wan dixist.

Hesê dolmîş ji çada Konakê derketin. Du heba ji wan berê xwe dane Mezarlikbaşi û ya ku zarok tê de ji berê xwe da polîsxana Fûarê. Piştî ku dolmîş ji meydana Konakê derket, polîsê ku li nik Bozan û Misto rûniştibû, bi guhên wan girt, serên wan li hev xist û bi hêrs got:

— Hey bêjiyên heram, ma em ê hertin bi we dakevin. Ma hun nizanin, ku cigarên biyanî qedexe ne? ..

Polîsê şofêr peyva wî birî û ji zarokan pirsî:

— Hun ji ku ne?

Herduwan bi hev re bersiv dan.

— Em ji Mêrdîn in.

— Hun ji hundirê Mêrdînê ne an ji çezayên wê ne?

Pêşî Bozan bersiv da:

— Ez ji Dêrikê me.

Dû re Misto:

— Ez jî ji Nixêbinê me.

Polîsê ku li dawiyê rûniştî bû, bi dengê bilind got:

— Yahoo min fehmedî! Cigarefiroş ji Mêrdîn. Çaxker ji Mêrdîn. Meywefiroş ji Mêrdîn. Mêrkuj ji Mêrdîn. Ev çi ye yahoo? ..

Polîsê ku li nik şofêr rûniştî bû got:

— Çima dê ne ji Mêrdîn bin? Ev li malê belaş digerin. Ev tu karekî weke mirovan nakin. Ev bêbav in, bêbav... Li paş xwe zivirî serê herdu zarokan li hev xist, diranên xwe qriçand û got:

— Hey lawê keran, bes e ji derdên we. Ma em ê ta bi kengî li dû we bin?

Polîsê şofêr piştî ku ji zivironekê zivirî ser riya rast got:

— Hun ji kîjan siyaseta ne?

Bozan mile xwe hejand û got:

— Yê min ez ne ji tu siyaseta me.

Misto jî eyn weke wî:

— Yê min ez jî ne ji tu siyaseta me.

Polîsê ku li dawiyê rûniştibû, ji paşiyê de herkê hutikek li paş stuyê wan de lêxist û got:

— Derewa mekin. Hun çawa ne ji tu siyaseta in.

Bozan:

— Welleh ez tu siyaseta miyasetan nasnakim.

Misto jî weke wî got:

— Welleh ez jî tu siyaseta miyasetan nasnakim.

Hema ku Bozan çi bigota, Misto jî ew digot. Ji ber ku Bozan bi salekê tiştêkî wisa ji Misto meztir bû. Carna gava ku polîsan ji wan nuqurç vedidan, Misto xwe nedigirt û digiriya. Lê Bozan nedigiriya, tenê ruyê wî sor dibu û bêdeng dima.

Êdî minubus ji polîsxana Fûarê derbas bû. Armanca polîsan ew bû, ku hin

zarokên din jî bigirin û roja xwe bibin sêrî. Lê ji Bozan û Misto tirê, ku dê ew bêne berdan. Ji Bozan bêtir kêfa Misto dihat. Tev paketên ku di destên wî de hatibûn girtin, deh paket cigarê çêdibûn. Lê her şeşê din di ber gorên xwe de veşartibû. Wisa kêfa Misto hat, ku xwe negirt û spasên xwe ji wan re got:

— Pir spas! Welleh ez carek din cigaran nafroşim. Ez ê di çayxana xalê xwe de şagirtiyê bikim.

Polîsê ku li nik wî rûniştibû, di devê wîde lêxist û got:

— Hiş be, bêjiyê heram! Tu ê îcar me bixapîni ha! ..

Misto dîsa pozê xwe daliqand û kire îskîn.

Êdî dolmîşa wan gihîştê Tepecik û ajotin ber devê hewşa kerxanê. Mirov ax biavêta li erdê nediket. Li ber devê hewşa kerxanê her tişt dihat firotin. Lê yen ku cigare difrotin, diva bû ku çar çavên wan hebuya. Tirsa wan ji yê din bêtir bûn. Her kesî jî nikari bû li ber devê hewşa kerxanê cigarê bifirota. Yê ku li wir cigarê difrot, diva bû ku dilê wan kevir tê de buya. Ji ber ku bîst û çar saetan polîs li wir pêde dibûn. Ji xwe li wir jî sê cigarefiroşan pê de cigarefiroş tunebûn. An kesî newêrî bû li wir cigarê bifiroşta. Ku ne ji Çeto buya kesî li wê taxê cigare nedifiroşt. Êdî taxa Tepecik ketibû destên Çeto. Bi kurtî Çeto bûbû serokê cigarefiroşan li wê taxê. Yanî navê taxa Tepecik bûbû taxa Çeto. Çeto jî berê li Konakê cigare difrot. Piştî ku wî serokê cigarefiroşê Konakê li hev nekir. Êdî serokê cigarefiroşan nehişt, ku ew li wir cigaran bifiroşe. Wî jî êdî li wir cigare nefiroşt. Pêşî çû nik serokê cigarefiroşê Bornova li wir jî li hev nekirin. Du re çû Alsacak, piştî ku li wir jî li hev nekirin, êdî çû taxa Tepecik û ji xwe re çend cigarefiroş jî pêde kir û bû serokê cigarefiroşan. Ew tax, bû taxa wî. Ji temama serokê cigarefiroşan bêtir jî ew dihatê naskirin. Dost û hevalên wî jî yê temama bêtir hebûn. Hema hema polîsên sê polîsxanan ew nas dikirin. Tenê peywendiyên wî bi polîsên Fûarê re tunebû. Gava ku peywendiyê xwe bi polîsên Fûarê re ji çêbikira, tirsa wî nedîma. Polîsên din ku dihatin, digotin:

— Çeto!

Çeto jî digot:

— Temam, tamam! Me fehmedî. Bi dizî pakêtek cigare dixiste hêrika wan û ji ser xwe der dikirin. Carna jî destê xwe dikir hutik, li zikê wan dixist û digot:

— Hun wek gurên birçî ne.

Ji xwe temama cigarefiroşan navê polîsan kiribûn "Gurên birçî".

Gava ku polîs ji dolmîşê daketin, Çeto fikand û ji hevalê xwe re got:

— Xwe bidin alî, gurên birçî hatin.

Şika mirov tew ji Çeto çenedibû. Ew tu caran jî nehatibû girtin. Derbeke kirî bihata girtin, ew jî sîcê hevalê wî bû.

Çeto dîsa fikand. Lê hevalê wî lê hayî nebû. Her ban dikir.

— Marlboro, kent... Marlboro... Kent... Marlboro... Marlboro...

Polîsek ji wan çû bi çestî cuzdana xwe derxist û bazara cigaran kir:

— Kent bi çiqaşî ye?

— Liba wan bi sî lîreyî ye, tu li Konake bi pêncî bi dest naxîni.

Polîs hîn bêtir xwe li nezaniyê danî û got: — Na, ez ê bîst û pênc lîran bidim te. Ez cigarên wekî din venaxum. De, bîst û pêncan bide min!

— Na apo, çênabe! Ji te tirê ku ev samsûn e?

Polîs du lîre û nivêndin jî lê zêde kir. Ji xwe nêta wî û kirîne tunebû. Armanca wî biskê lêwik bixapîne.

— Niha tu bi bîst û heft û nivêndin jî naxî?

— Bîst û heft û niv kirîna wan e, apo! Serê pakête em du lîre û nivêndin kar dikin. Çavên te lê ye em bê kar bidin û li vir li ser lingan birikrikirin. Ji xwe tirsa polîsan ne tê de.

Çeto li hember wî rawestyabû û jê re bi destan îşaret dikir. Lê lêwik çet li dora xwe nedinihêrî, wî her bazara cigarê dikir.

Polîs dîsa got:

— Birazî, bi bîst û heft û nîva bide min, ne hewcî ku ez ewareyî Bornova bibim. Ku ez herim Bornova li wir pakête kent bi bîst û pênc lîran e.

Lêwik berê xwe jê guhert û got:

— Baş e apo, her ji xwe re ji wir bikire.

Polîs heta ku jê hat şîmaçek lê xist, bi mile wî girt û got:

— Bide pêşiya min, bêjiyê heram...

Hingî lêwik fehmedî kir, ku polîs e. Pêşî xwest ku bazde, lê kir nekir firset neketê.

Pakêteke marlboro û du pakêten kent di destan de bû. Çeto hêdf di ber wan de çû, dada pakêten di destê lêwik de û bazda. Polîs bera dû wî da. Lê ne polîsek, deh polîsan bi hev re jî bera dû Çeto dan zept nedikirin. Gava ku polîs bera dû Çeto da lêwik kuçe li xwe zivirand û winda bû. Ji xwe sê polîs daketibûn, ji bo ku zarokan bigirin. Piştî wextekî kurt, hersê jî destvala ber bi dolmîşê veşerîyan. Gava ku ketin dolmîşê, yekî ji wan destê xwe li ser çavên Bozan û Misto xist û got:

— Hun ê bazdin jî ha! .. Hun ê me bixapînin...

Dolmîş ajotin. Gava ku gihaştin zivironeka Basmahonê Misto dîsa li ber wan geriya ji bo ku wî berdîn. Polîsekî ku li paş wî rûniştibû, bi çemçika paş stuyê wî girt bi hêz hejand û got:

— Em ê te berdîn ha! .. Bêjiyê, bêji...

polîsê ku li kêleka wan rûniştibû, çeka

di destê xwe de nîşanî wan da û got:

- Ger ku hun navê vê çeka di destên min de zanibin emê we berdîn.

Bozan û Misto bi hev re lê nihêrîn. Gelo dê navê wê çi bûya? Wer ku li we lêt qala tîfingên Almanî dibû, ji Misto ku tîfinga Almanî ye. Lê Bozan pê kenîya û got:

- Ma ev ji ku tîfinga Almanî ye, malwêran! Ev keleşnikof e.

Hingî temama polîsan li çavên hevdu nihêrîn. Yekî ji wan dîsa jê pirsî:

- Te got, navê wê çi ye? ..

Bozan milên xwe hejand:

- Ez baş nizanîm. Lê ez texmîn dikim, ku ev keleşnikof e.

Polîsê ku li herî dawiyê rûniştibû, bi dengêkî gur got:

- min ji we re negot, ku ev bi her tiştî zanîm. Ev Kurd in. Gava ku mirov bibêje "Kurd" divê ku mirov pênc deqçan bihizire...

Yê şofêr peyva wî domand.

- Welleh rast e, her tişt ji van tê. Ji mîrkujiyê bigire ta bi qaçaxkeriyê.

Êdî ghiştin ber devê polîsyanê, dolmîş dane sekinandin, her du heban bi milê yekî girtin û ji dolmîşê daketin. Gava ku ketin hundirê polîsyanê, komserê ku li ser masê rûniştibû got:

- Baş li van bigerin û bavêjin nezaretê. Hingî ji tirsan çokên Misto lerizîn, xwe negirt û giriya. Gava ku polîs li wan gerîyan şeş paket cigarên din ji di ber gorên Misto de ditin. Teva pakêten ku di destên wî de hatibû girtin tam deh pakê cigare çêdibû. Piştî ku polîsan her yekî deh dar li wan xistin, paşê avêtin nezaretê. Ji Bozan bêtir Misto digiriya. Gava ku bi serê xwe di nezaretê de man, Bozan şîret lêkir û ew da rawestan. Dû re destên xwe nîşanî hev dan. Kefa destên herduyan ji reş û şîn bûbû. Dîsan ji Bozan bêtir janê dida dilê Misto. Qet nikarî bû li ser lingan rawestîya. Daqûl bû û li ser tûtikan rûnişt. Paşê herdu destên xwe dane ser hev, xiste nav çokên xwe û guvaşt. Dikir nedikir tebatî nediketê. Wisa janê dida dilê wî, ku nikarî bû di cihê xwe de rawestîya. Piştî ku hebî jana dilê wî temirî, rabû ser xwe eyn weke girtiyên girtigehan du- sê caran di hundirê nezaretê de çû û hat. Dû re devê xwe xiste guhê Bozan û got:

- Tu bi a min bikî em ê bazdîn.

Bozan destê xwe li singa wî xist û got:

- De here kuro! Em ê çawa ji destên van polîsan bazdîn? Ma te navê komserê Fûarê nebihîstiyê, bê çi bêbav e.

- Ez di bebaviya wî nim. Ew bêbav be, ez jê bebavtîgir im, oxlum!

Bozan xwe avêt singa wî, zîq li çavên wî niherî û got:

- Devê xwe temîz bigire. Carekê din nebêje "Oxlum".

Misto destê Bozan ji singa xwe daxist û

got:

- Binêr, welleh ez rast dibêjim, ger ku tu bi a min bike em ê bazdîn.

Bozan serê xwe kil kir,

- Zor e, zor...

- Çi zor e, looo... Apê min panzdeh sal ceze lê hatibû birîn, bazda. Ê te tu dibêje zor e.

Bozan destê xwe da ser devê wî û bi pistinî got:

- Hişbe lawo, qala tiştên wisa meke. Dibe ku mîkrofon li van deran hebe, dê dengên me bê girtin, hingî em ê di girtigehan de birzin.

Misto destê xwe ber bi wî ve hejand û got:

- Here lo, tu biziya. Çi mîkrofon û çi hal. Ma mîkrofon hebe dê di ku de be. Ma ne tenê ev hundir e?

- Belê, tenê ev hundir e. Lê ew karin cihê mîkrofonê di diwêr de çêbikin.

Êdî, hêdî hêdî tarî dikete erdê. Her ku ji der ve tarî dibû, hundir nezaretê hîn bêtir tarî dibû. Bozan û Misto êdî di hundir de aciz bûbûn. Dev ji acizbûnê berde, ji birçîna nikarîbûn li ser xwe rawestana. Geh xwe li erdê dirêj dikirin, geh di hundir de diçû û dihatin. Ji xwe nezaretxane tenê cihê sê peyan tê de hebû. Lê di hundir de tu tişt tunebû. Textikek ji tunebû ku xwe bidana ser. Li ser çimento bûbûn weke daran. Her ku dereng dibû, hîn bêtir hundirê nezaretê dicemidî. Baş bû ku Misto çakête wî lê bû. An na dê ji serma biqefiliya. Bozan ji tim sola xwe dixiste bin ser xwe û xwe li ser çimento dirêj dikir. Misto çend caran li derî xistibû, ji bo ku here tuwaletê. Lê polîs pê re xeyidibûn û derî lê venekiribûn. Misto hew xwe girt. Li derî xist nexist, tu kesî derî lê venekir. Hema qonçên şalwarê xwe vekir û di qonçikeke nezaretê de mist. Gava ku xwişîna mîza wî hat, Bozan ji cihê xwe pekiya û bi ser de qîriya:

- Lawo, lawo, ma tu çi dikî? Em ê çawa di vir de bimînin ji bêhna mîza te. Em ê çawa di vir de razên îşev? Misto fedî kir, tu bersiv neda.

Dengên ken û henekên polîsan di hundir polîsyanê de olan dida. Wer xuya bû, ku êdî dor dihate guhertin. Ji devîla polîsên ku bi ro xebîfî bûn, êdî polîsên şevê dihatin. Di wê nivê de yek ji wan polîsên ku nu hat, çû ber derê nezaretê û pirsî:

- Sûcê we çi ye, kuro?

- Cigare bi me re hatiye girtin.

Polîs destê xwe di nav şîşên derî de dirêjî serê herduwan kir, serê wan li hev xist, diranên xwe qirçand û got:

- Cigare bi we re hatiye girtin, ha!...

Tew cigarên biyanî?

Piştî ku ew polîs çû, yekî din hat. Çar-pênc nifte di destê wî de bû û hate ber

derî. Berî ku ew bipirse, Bozan got:

- Sûcê me cigarefirotin e.

Ji ber ku zêdeyî deh polîsan ji wan pirsî bûn. Gava ku digotin "Sûcê me cigarefirotin e" polîs bi ser wan de radi-bûn, xeber û gotinên pîs ji wan re dikirin. Carna ji bi guhên wan digirtin û serê wan li hev dixistin.

Misto ji rabû,

- Sûcê me cigarefirotin e.

Polîs wa bi dilşewatî serê xwe hejand û got:

- Ez zanim, ez zanim! Ez zanim hun qaçaxkerên cigaran in. Ez zanim, ku hun bi tirên û kêştiyan qaçaxkeriya cigaran dikin...

Misto peyva wî birî:

- Na welleh ne em in. Em bi tirên û kêştiyan, qaçaxkeriya cigaran nakin.

Bozan niqurçk jê veda û got:

- Bêaqlo, ew heneka dike.

Polîs kenîya, serê xwe hejand û ji wan pirsî:

- Hûn dixwazin herin tuwalet muwaletê?

Herduwa bi hev re gotin:

- Em çawa naxwazin herin tuwaletê?

Polîs ji wan re derî vekir. Gava ku derî vebû, herduwan bi hev re bazdan tuwaletê. Piştî ku ji tuwaletê vegeriyan, polîs ji wan pirsî:

- Hun ne birçî ne? Ma we tu xwarin marin xwariye an na?

Dîsa herduwa bi hev re gotin:

- Na...

Polîs çû ji wan re nanekî firnê ê mezin û hin zeytûn û helaw kirî û anî da wan. Herduwa wek du gurên birçî nan ji destên hev revandin. Piştî ku zikên xwe dagirtin, polîs dîsa ji wan re derî vekir. Çûn têr av vexwarin, dest û çavên xwe şuştin û vegeriyan cihê xwe. Gava ku polîs derî li ser wan girt, ji wan pirsî:

- Min nepirsî, gelo hun ji ku ne?

Pêşî Bozan bersiv da:

- Ez ji Dêrike me.

Dû re Misto got:

- Ez jî ji Nîşêbînê me.

Polîs jî, xwe bi wan naskirin da:

- Ez jî ji Wanê me.

Di wê nivê de herdu hevqas kêfxweş bûn, ku nizanibûn di nezaretê de ne. Gelo ji bo çi ew polîs evqasî ji wan re baş bû? Gava ku polîsên din dihatin, tenê ji wan re xeber didan û serê wan li hev dixistin.

Polîs dîsa ji wan pirsî:

- Dê û bavê we li vir e an na?

Bozan:

- Na!

- Lê hun çawa û ji bo çi hatin?

Dîsan Bozan bersiv da:

- Apê min li vir çayxana wî heye. Gava ku hatibû welêt, hat mala me û ji bavê min re got: "Çi ye ev zarok marok bêkar di ser hev de genî bûne? Wan bişîne nik min, bi avfiroşiyê mabe

dê we xwedî bikin". Bavê min ez şandim. Lê bê dilî diya min bû. Diya min çiqas kir nekîr, çiqas li ber bavê min geriya negeriya bavê min bi a wê nekîr û ez şandim. Giriye ku diya min li dû min kir, ez tu caran jî bîr nakim. Di destpêkê de min pir dixwest ku ez werim Îzmîrê. Lê niha ez pir poşmam bû me. Xwezî ku min bi a diya xwe bikira û ez nehatima. Li welêt tu kar tunebû. Bavê min û diya min jî bo kar pevdicûn. Diya min tim jî bavê min re digot: "Bavê min kûçik be, ez hew di vî hundirî de disekinim. Qe tu jî weke xelkê ji xwe re karekî bike. Ma tu rewşa me nabîne". Bavê min jî bi ser de digriya û digot: "Keçê ma ez ê çi karî bikim? Ma tu nabînî ku ez hertim li kar digerim? Ma qey ez naxwazim ku zikê zarokên min jî têr bin weke yê xelkê? Hiii, ma qey ez naxwazim?"

Gava ku bavê min û diya min pevdicûn, min nedixwest, ku ez di hundir de bisekinim. Min dixwest ku ew bi min re pevbiçin, bi hev re pevneçin. Min qet debar nedikir. Min dixwest ku ez karekî bikim, ku êdî diya min û bavê min dilê hev nehêlin û bi ser hev de neçin. Pêşî min barkêşî kir. Gava ku diya min dit ku piştî min diêşe û ez bi şevan nikarim razem, nehişt ku ez êdî barkeşiyê bikim û got: "Layê min, ger ku tu kanibe jî xwe re karekî din bibîne, dev ji vê mîrata barkêşiyê berde, jehr di nav van peran de be. Piştî layê min jî peran bi çimettir e".

Her ku diçû êşa piştî min zêdetir dibû. Gava ku ez hebki zêde bimeşya ma, janê dida piştî min û ez jî qidûm diketim. Min rabû dev ji barkêşiyê berda û min dest bi boyaxkeriyê kir. Lê jîyan jî boyaxkeran re tunebû. Her ku çawîşên belediyê em digirtin, sindoqên me dişandin û em didane ber şîmaçan. Dawî dawî, min dev ji wî karî jî berda. Lê gava ku apê min hat, qala Îzmîrê û karê Îzmîrê kir, bavê min ez xistimserê xwe û ez şandim. Çend rojên destpêk min hin pere dane hev û li ser navê apê xwe jî malê re şand. Lê tu dibîne, em hertim di bin saw û tirsê de ne. Gava ku em tînin girtin jî mala me wêran dibe.

Îcar polis jî Misto pirsî:

— Dê û bavê te jî li welêt in an li vir in?

— Bavê min tune, lê ez û diya xwe li vir in. Piştî ku bavê min hate kuştin, xalê min mala me bar kir nik xwe.

Polis wa bi şaşmayî pirsî:

— Bavê te hatiye kuştin? ..

— Erê, bavê min hatiye kuştin. Bavê min barkêşiya qaçaxkeran dikir. Canê wî hertim ti talûkê de bû. Carna jê bi mehan me ew nedidit. Şevê saet çarê şevê li tixup xistin, da ku derbasbî

binxetê bibin. Lê, wan û leşkeran li hev teqandin. Hingî mirov digot, qey li Nisêbinê ceng e. Heta bi saet heftê sibê weke mirov xwe bavêje agir teqîna tifeng û bomban dihat. Wê şevê heta bi sibê xew nekete çavên min û diya min. Me xwe li hev dipêça û em digiryan. Diya min li ser hev dia dikir û got: "Qe îcar jî bavê te bifiliya, bes bû. Bila bes bi vê mîrata qaçaxê re bilebikiya".

Saet heft - heft û nivê sibê dengê teqîna tiving û keleşkofan hate birin. Piştî wê bi saetekê me bihîst, ku neh qaçaxker hatine kuştin. Ez û diya xwe jî hundir derketin û me ber bi tixup bazda. Hin em neçûn nîvê bajêr, me dit ku tirîmpelek leşkeran sekinye û kuştîyan dixin traktorekê. Li dora tirîmpelê pir mirov hatibûn ser hev. Te ax biavêta li erdê nediket. Min û diya xwe, xwe di nav qerebalixê rakir û em çûn ser kuştîyan. Kesî kes nasnedikir. Yê serê wan jê bûbûn, yê dest û lîngên wan... Ku ne jî kincên bavê min buya, me ew nasnedikir. Nivê serê wî firiyabû.

Êdî hew tişt got. Sê - çar dilop hêsr jî çavan hat û be deng ma. Polis hilma dawî li cigara xwe xist û avêt. Wer xuya bû, ku pir hêrs bûbû, cigarek din jî vexist, li dora xwe niherî û bi dengê nizim got:

— Berî ku komsêr were divê ku em awakî bikin. Ger ku komsêr were xelasiya we tune. Hun jî destê wî bêbavî xelas nabin. Piştî saetek din ew li ku be dê bê.

Bozan wa bi heyecan:

— Ma em çawa bikin? Ka tu rêkê nîşanî me bide!

— Binerin, ez e ji we re paca tuwaletê vekirî bihêlim, Paca tuwaletê bi sê niftên hesin tê girtin. Şansa we heye, ku hun niha hatine girtin. Ger ku hun piştî du mehên din bihatana girtin dê ev îmkân jî we re tuneba. Ji ber ku nezaretê bê pacê ye. Dê, ne hewce ye ku em dirêj bikin. Komsêr li ku be, wextî bê. Gava ku komsêr were dê ban we ke jî bo ku îfada we bigire. Ji xwe dê rast we bişînin mahkemê. Lê berî ku we bişînin mafê we û çûna tuwaletê heye. Hingî hûn bêjin, em dixwazin herin tu-

waletê. Yek ji we pêşî here, ava ku mirov pê destên xwe dişo vekirî bihêle, dû re ê din here. Bi vî awayî hûn ê herdu jî azad bibin. Lê dibe, ku hun bîn girtin jî. Hingî hun nebêjin ku min ev rê nîşanî we da ye, ha! ..

Herduwan bi hev re gotin:

— Na, na!

Polis destên xwe di serê wan da, çav da wan û jî nik wan çû.

Pir tê neçû, komser hat. Cigara wî a marlboro di devê wî de bû û derbasî odê bû. Berî ku rûnê, pakêta xwe a marlboro avêt ser masê û destê xwe da ser qonçekê, çayêk xwest û rûnişt. Dû re ban hin polisan kir û li girtîyan pirsî. Di wê nivê de, Bozan sê - çar caran li ser hev li derî xist. Polisekî navsere û rûtirş bi wan ve hat.

— Çi ye, hun çi dixwazin?

Bozan herdu destên xwe xist nav çîpên xwe û got:

— Zû derî veke, min bi xwe de mîst.

Polis derî vekir û got:

— De ecele bike. Divê pênc deqîqan derbas nebe.

Gava ku derî vebû, Bozan bi lez ber bi tuwaletê reviya. Polis bi dengê xwe ê çalind û gur jî Misto re jî got:

— Ger ku tu jî dixwaze here tuwaletê here, an na tu hew karî here tuwalet muwaletan. Piştî bîst deqîqê din em ê herin mahkemê.

Hin peyva polis di dêv de bû, Misto jî ber bi tuwaletê reviya. Gava ku Misto kete hundir tuwaletê, Bozan tê de tunebû. Hema wî jî zû zû destên xwe avêt hesinê pacê û bi jor ket. Bozan xwe xelas kiribû û jî der ve li benda wî sekinî bû. Gava ku Misto jî xwe ji pacê avête jêr, herduwan bi destên hev girtin, bazdan û ketin nav qerebalixê.

Polis li derê tuwaletê xist û bi hêrs got:

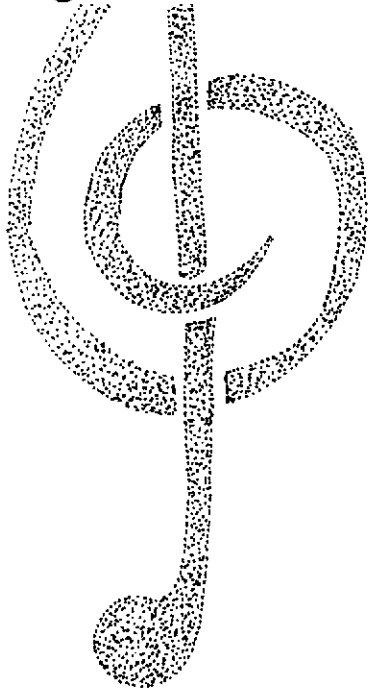
— De haydê, ecele bikin, tenê deqêke we ma ha!

Tu deng ji hundir tuwaletê nehat. Lê tenê avê dikire xuşin. Polis dişa li derî xist, gava ku tu deng ji hundir nehat, derî vekir û kete hundir. Ew çî bibîne, ku paca tuwaletê li ser piştê û tuwalet vîkîvala ye.

Helbirawim min le yarî nazenîn
Derkirawim min le xakî dilneşîn,
Bûme aware w perrîwey dîr wilat
Kewtime nêw wîrdedawî rêy necat.

Hêmin

HOZANÊ GEL ŞIVAN

Cihangir Sero

Em dibêjin muzika gel. Erê, muzika gel ji nav gel derdikeve, gel guhdar dîke, jiyana gelêr ya rojê, hêvi, derd, kul. Xebat û danustandinên sosyal di civatê de, evana hemû di muzik, stran, helbestê gelan da hene. Yê ku van stran, helbest û serpehatiyên gel dibêjin, ji wan ra tê gotin, hozanê gel. Evana kêman ji zêde tînan dîzanin, lê belê ferqa muzika gel û bebetên din yê muzikê çî ne? Wezîfa muzika gelêr çî ye û çawa ye? Dî nav gelê Kurd da çihê muzikê çî ye? Ji bo em bîkarîbî beraveki bî giştî bigrin, çak e ku em li di-

tinên miroveki pîspor meyze kin. Marxisteki Swêdi ku profesore ilmê muzikê, ye di vê meselê de weha dibêje; "Prensîbê bîngehi yê muzika gelêrî; beriya hemû tiştî, bê ku ew muzika bête nivisandin û çapkirin dikare jiyana xwe bidomine. Stranên enstrumental û stranên gelêrî bes ê ji ber enteresa muzik ve tê fêrbûn û bi vi awayî ji muzika gelên li der û dor belav dibe, zêde dibe û ji nesilê derbasî nesilê dibe. Ji wê re ji dibêjin muzika bî denşan ji muzika bî gotin. Rûp. 9. Muzika gelê Swêd". Welateki ku lê muzika li wê der muzika bî dev bî hêz e, welatê me ye. Beri nuha bî sedsalan, gelek hozanê Kurd yê geli, adetê muzika Kurdî ya bî dev ku pîr dewlemend û heja ye, zêde kirine û alikari kirine ku ew babetê muzikê li welatê me nemire. Sebebên ku muzika gelêrî li welatê me xurt e û xwedi dirokeki dewlemend e, pîr in; Yekemin di welatê me, Kurdistanê da hejmara xwende û nivisvanan heta nuha gelek kêman e, duwemin, zmanê me qedexe ye, sêyemin, welatê me di bin zulmekî barbar de ye, çaremin, imkânên maddî yê welatparêzên Kurd gelek kêman bû ne ûhw. Sebeb pîr in. Ji ber van sebebên ji muzika gelê Kurdî ya gelêrî di nav çarçevêki teng da ma ye û di hûnek wext û rojan de hatiye guhdarkirin. Qet ne be burjuwaziye xelkê ji bo ticaretê ji be, muzika gelê xwe belav kirîye, lê burjuwaziye Kurd ew vazîfa xwe ji naniye çih. Lê belê mîxabin bî pêşkevîna teknik va bî milyonan mirov bûn xwedi Radiyo, Teyp, Tv. Evana tiştên berbiçav in û em dikarin bibêjin ku muzika gel bûye hêzekî maddî û kulturî li Kurdistanê ji.

Eger em dengbêjên eşîretên Kurd nehejmêrin, em dikarin bibêjin ku di van salên dawî da, pîr hozanên welatparêz derketin meydanê. Her yekî ji wan hozanên bî babetê xwe, stran û helbestên xwe dibêje û bi vi awayî alikariya muzika gelê Kurdî a dewlemen dîke. Çihê her hozanî çihê ye. Emê di vê nîvisara xwe da, li ser welatparêz, çep, hunermend, dostê gel û dengê Kurdan li welatê li derva, ŞIVAN bîsekinin. Hozan ŞIVAN ne bes di nav gelê Kurdî da tê naskirin, Ereb, Ecem û Turkî ji wî baş dînasin. Em nuha mêze bikin, bê çihê ŞIVAN ku der e.

CIHÊ ŞIVAN

Weke me li jor got, ew salên dawî, gelek hozanên granbuha derketin pi-

yasê. Ji vana nesilê kevn yê naskirî, wek M. ARÎF, H. CIZRAWÎ, Î. BERWARÎ û MEYREMXAN ûhw, ji zaniyariya muzik mahrûm in. Muzikê lêdixin, dibêjin, digerin û gel hej wana dîke, lê belê ew hozan bîxwe, rola sennet e muzik ya dirokeki - kulturî zêde fahm nekirine. Ev rastiyeke civata me ye. Ji ber vê rastiye ji problemên wan senetkaran yê naverokî heye. Em xiyala xwe baş bidin muzika Kurdî ya kevnar (hozanê ku me li jor bahsa wan kir), bî pîrani stranên mistîk, dinî û girêdayî qedere, di vi wari de ditinên wan hozanan li ser evîne ji çewt û qurmuşî ye. Ew raman û kıymetên ku ew stran belav dikin, alikariya pêkhatina şexsiyet û tîgîhiştinêki çewt dikin. Bî wan raman û kıymetên ku ji realitê dîr in pîr mirov ideolojiya xwe dixemilînin û jiyana xwe li gorî wê dimêşînin. Dî terbiya mirovan de, muzik yek ji wan hêjayiyên ku roleki baş dîleyize ye û alikariyê dîke ku mirov mentalitaya civata xwe baştir tîgîhî. Ji ber vê yekê naveroka muzikê pîr girîng e. Li cem hozanê me yê kevnar tîgîhiştina welatparêzî pîr hundik e. Muzik weke kêf e û ji bo bîkîrîna derdê rojane, tê ditin. Xêza ku hakimî yê muzikê ye ew e; em kêfî bikin, çihan vala ye, ax û off, derd û kul ûhw.

Di vê çarçewa ku me li jor çêkirî û bî kurtî bahskirî. Pêwîst e mirov alikariya guhertin û xwenûhkirina ku hozan ŞIVAN destpêkirîye baş tî bigîhe. ŞIVAN temayuleki nû di muzika Kurdî ya gelêrî da pêkani û bî xwe ji hin ji serokatîya vê temayulê dîke westê yê muzika gelêrî ku li ser bîngeheki gelên welatparêzî awabûye ji muzika gelêrî ya kevn çihê ye. Ew temayula muzikê beriya her tiştî çep e, welatparêz e û bî ritm û melodiyekî gelek xweş tê gotin. Wesîfêki din yê grîng ku di muzika ŞIVAN da he ye, tekoşerîye, ew muzik ne pasîf lê belê aktiv e, ne razayî lê şîyar e, dost û dujmanan ji hev çihê dîke û li cem gele kedkar çihê digre. Dî vi babetî da muzika gelêrî ya kevn derbas dîke û xebetî nû pêk tîne. Weke tê zanîn muzika gelêrî ya kevn li ser jîyan, evîn, zevk û keyfa çîna serdest dîsekin. Bî taybetî ji bo axan, began, şayxan û dewlemendan pesnê bê pîvan dîde. ŞIVAN di nakokîya civatî da li dîji serdestan çih digre û hemû muzika xwe li ser vê rastiye awa dîke û gel ji di vê rastiye de rahîni dîke. Muzik li cem ŞIVAN dîbe alet ji bo rohnîkirina gelê belengaz.

NAVEROKA MUZİKÊ

Bî taybetî perçeki muzikê jî çend tîştan ava dibe û ewana avahiya (struktur) muzikê pêk tînin. Weke misal em dikarin bêjin ku perçeki muzikê jî melodi, ritm, aheng, deng û naverok pêk tê û bî hev ra jî ewana karakterê muzika şani me didin. Hemû perçeyên muzikê gring in. Bî hev ra hemû perçeyên muzikê xebateki pirali, gur, xweş û hunermendi nişan dide. Weke misal, mirov nikare bibêje ku melodi jî ritm guringtir e an jî ritm jî ahengê baştir e, hemû perçeyên muzikê rola wan çihê çihê ye. Lî vê der emê bes lî ser naveroka muzikê bisekinin. Dî welatê me da rola danustandina bidev, pîr mezin e û jî bav û kalan de dî navbera gelê me de ew babetê danustandmê rûniştiye. Gotinên ku jî guh diçin guh, lî welatên wek Kurdistanê ku hejmara xwende û nrişevanan lê kem e, gelek tesireki xwe yê mezin heye. Jî ber vê yekê jî muzika weke smet dî welatê me da, roleki xwe civatî - kulturî giring heye.

Dî muzika gelê Kurd da, ŞIVAN bî guhertina naverokê va, dest bî xebata muzikê kir. Ew guhertina naverokê weke me got, xwediyê bungeheki gelên welatparêzî bûye. Dî stran û helbestên xwe da, ŞIVAN lî ser kolonizakirina Kurdistan, liberxwedana gel, rohnîkirina belengazan, têkoşerîya û qehremantiya gelê Kurdistanê dîsekîne. Ew helbest û stranên welatparêz bî ritm û melodiyên xweş û bî zmaneki rehet va tê xwendin. Nenastiyê dî civata me da, bî babeteki ku guhdara zêde aciz ne ke û bala wan wunda neke tê gotin.

Ew guhertina naverokê, paralek bî xebata rizgarixwazi gel û bî xurtbûna hêzên welatparêz va diçe. Stran û helbestên ku tîne gotin, gel qebûl dîke û wana dîke yê xwe. ŞIVAN bî zmanê gel dibêje û gel jî digot ew "yê me ye, bahsa me dîke". Bî vi awayî danustandmêki gelek xurt, dî navbera vê muzika welatparêz û gelê me de, pêk tê. Tebeqê sosyal lî Kurdistanê weke xwen devan, gundî û ronakbir, vê muzika welatparêz digirin himbêza xwe.

Jî bo em bîkarînin vê yekê berbiçav bîkin, em hûnek misala meyzekin; salên 1960 - 1970 lî Kurdistanê bî hezaran xort çûn bajarên mezin û dibistanên bilind dixwendin. Pîraniya van xwendevanan jî bo armançeki baş çûbûn xwendimê. Lî dibistanên bilind pîr mirov hisên welatparêzî pê ra çê di-

bûn û lî dîji zulm û barbarîya ku lî Kurdistanê heye derdiketin. Dî banta ŞIVAN ya yekemin da xortê ki bî ŞIVAN ra dikeve diyalogê. Ê lî ser mesela welat, rola xwendevan û ronakbiran va straneki bî hev ra dibêjin (dî bandê da her du kes jî ŞIVAN e). Naveroke stranê bî kurtî ewaya ye; Xortê Kurda divêt bixwinin, tê bighên, û jî bo rizgarbûna gelê xwe xebat bîkin. Bî kurtî xort vana jî Hozan ŞIVAN ra dibêje û ŞIVAN bersiva xort weke nênerê xwendekarê Kurd bersiv dide. Perçeki jî stranê wuha ye;

*Wa jî Kurdistanê ez tîm
Geli xort û keçên rind,
Min silavê dê û bavên
Bo we anîne jî gund.
Dibêjin me hun şyandin,
Bo dibistanê bilind
Da bixwinin bo welatê xwe
Bîbin çira û fînd.*

Bî wan gotinê xortê qasid dest bî stranê xwe dîke. ŞIVAN jî bî dengê xwe yê şewatî û zarav bersiva qasidê Kurdistanê bî vi awayê jêrin dide;

*Ew silavê dê û bava
Lî ser ser û çavê me hat.
Lî dibistana em dixwinin
Tîm dibin doza welat.
Jî bo Kurdistanê rengin
Em dikin cêhd û xebat.
Da ku Kurdên me yê hêja
Bîbinin roja Felat.*

Gelê Kurdistan hêvi yê pîr mezin jî xwendekar û xortên xwe dîke û bî rîya qasidê xwe hêviyên xwe jî xwendevan û ronakbirên Kurd ra dibêje. Heger em lî naveroke stranê meyzekin, emê bîkarînin hûnek tesbîten kulturî û civakî lî Kurdistanê bîbinin. Civata Kurdistanê dî nav guhertinêki sosyal û kulturî de diherike. Hejmara xwendevanan zêde dibe. Ê bî vê zêdebûna hêviya gelê Kurdistanê jî bilind dibe. Em lî vir dikarin bîbinin ku welatparêzên Kurdistanê jî bo xelasiya gelê cêhd dikin û dî vê xebatê da xwedî bir û bawerî ne. Ewana jî îşaretê guhertinê diroki - kulturî yê civata Kurdistanê ne. ŞIVAN ew guhertin û nuhbûna diroki - kulturî dî wexta wê da dit û lî ser bî cuwamêri sekini. Em dikarin bîbêjin ku yek jî wan sebebên mezin ku ŞIVAN lî Kurdistan hate naskirin û bî hozanê netewî yê Kurdistanê ev bû. Lî derveyê wêya jî deng, û babetê muzikê ŞIVAN kure hozaneki naskirî.

LIBERXWEDANA GELE KURD

ŞIVAN dî muzika xwe da lî ser gelek meselên kulturî, sosyal, evîni ûhw,

dîsekîne. Yek jî wan meselên ku pîr tîne bîkarînin, mesela lî berxwedana gelê Kurdistanê ye. Dî diroka me ya modern da gelê Kurdistanê, lî dîji dujmin pîr caran serhildaye. Her çiqas ew liberxwedanê geli, bî awayeki barbar jî hatine şikênandin, gelê Kurdistanê serê xwe jî kolonyalistan ra dananiye. Gelê Kurd bî mîr û jûnên xwe, bî keç û xortên xwe, bî pîr û zarokên xwe ve liberxwedaye, perîşan bûye, hatîye kuştin, bê xane û nan maye, lê belê zîncirê koletriyê qebûl nekiriye. Lî Dêrsim, Koçgiri, Agri ûhw, adetê Kurd yê liberxwedanê bî alîkariya stran û helbestên xwe bî zmaneki hisî û dilşewatî, berdevam kirîye. Ew helbest û stran jî bo şexsiyeta netewî ya Kurd pîr giring in. Perçe ki jî hebûna gelê Kurdistanê, stranên wî bixwe ne. Stranên lî ser Dêrsimê, Koçgiriye, Agriyê ûhw. têkoşina welatparêz ya germ dikin, moralê militanan bilind dikin û rojên tari rohnî dikin.

Lî ser berxwedana gelê Kurd pîr stran hene. Ew stranên mîrasên qehremaniya gelê Kurdistan in. Jî aliyeki da jî ew stranên liberxwedanê ne. Şexsiyet û psikolojiya Kurdan ya netewî bî awayeki edebî rê me dide. Mentalita Kurdan dî wan stranên da gelek zelal dibe. Weke misal em dikarin banda Gulistan ya sîsiya (3) bîdin. Dî vê bandê da Hozan ŞIVAN stranên gelek dilşewat lî ser Dêrsimê dibêje. Em guhê xwe bidin wan mîsra yê jêrin.

*Bûka delal, bûka me
Bûka Kurdistan,
Destê xwe dide çîyan
Dide tîfing û rextan
Destê xwe nade neyaran.*

Melodi, harmonî û ritma vê stranê bî awayeki dilşewatî û mirovatî, bî barbarî û zulma ku Dewleta Tirk lî Dêrsimê kir, tê grêdan. Mesela bungehin dî stranê da; lî berxwedana gelê Kurd e. Bûka Kurdan dî stranê, divêt sembolîk bê fahmkirin, bûka Kurd, mirovê ku liberxwedîde û teslimî dujmin nabe sembolize dîke. Dî vê der da mirov baş dikare bîbine ku namûsa mirova welatê û serbixwebunê e. Mirovê ne welatperwer namûsê, weke mal û mulkan jî jî dibînin, mirovê welatparêz jî dibêjin ku namûs serxwebûn e. Dî gelek stranên xwe da ŞIVAN namûsê bî serxwebunê, azadiyê, welat û xelasiyê ve grêdide. Bî bawerîya min, jî ber ve yekê jî, ŞIVAN bûye hozanê gelê Kurd yê netewî. Mirov hêvidar e ku ŞIVAN vê pozisyona xwe tu car jî bir neke.

SERFIRAZI, JARI Û KÊMASIYÊN BERBANGÊ

A. Tigris

Geli heval û Xebatkarên redaksiyonê,
Geli nivîskar û xwendevanên Berbangê
yên hêja !

Dema ku min vê nivîsarê nivîsand,
hêj kovara Berbangê 10 hejmar hatibû
çapkirin û belavkirin. Min van 10 hej-
maran nûcar ve di çav de derbas kir û
piraniya nivîsaran bi çaveki rexne, li
serad û bêjîngê xîst. Min li gor zanabûn
û birûbaweriya xwe gelek serfirazi, jari
û kemasiyên kovara Berbangê dit. Ez
dê, di ve nivîsara xwe de bi teşeki kurt
van serfirazi, jari û kemasiyan rabere
we xwendevanan bikim.

Serfirazi û serketina Berbangê ya
heri mezî derketin, weşandin û belav-
kirina wê ye. Bi rasti, kovareke 24 rû-
pel, peryodîk, nûjen û hin ji, bi seran-
ser bi kurdi kareki hêsa nine. Jê re xe-
bat wext û divayi (imkan) divê ! Serfi-
razi û taybetiya Berbangê yek ji, jê ev
e, ku kovara Federasyona Komelên
Kurdistanê ye. Wê piştî xwe daye ge-
lek hêj û rexistinên politîk. Berbang, li
Swêdê di ware weşani de sembola hev-
kari û yekitiyê ye.

Disa, ew cara yekem bû, ku li ber
awira gelemperiya Kurd, li ser Alfaba
kurdi raberzîneke cidî û zanîstî hat
vekirin. Daxwaza hemû welatparêz û
pêşverûyên kurdan ev in, ku ev rewşa
ha dom bike. Ew raberzîna tenê ne di
derheqê Alfaba Kurdi de bimine, di he-
mû mijarên gelş û sereşanên zmanê
Kurdi de vebin. Divê ev raberzîna (mi-
naçeşa) bi şêleki zanîstî, fîreh, hûr û
kûr hemû gelş û lecên grametîk û wêje-
ya (lîteratora) Kurdi bide ber xwe. He-
ta iro, weşartin û xunaftina gelş û lecên
zmanê kurdi, li pêşiya pêşveçûna
zman û wêja kurdi gelek bend û pinga-
ran çêkirine. Îro pêwîst e, ku ji her ali
ve gelşên zman û wêja Kurdi, ji yê
hur heta yê gir, mirov hemûyan derxe
holê û li ser wan bisekine û birûbaweri-
yên xwe yê zanîstî û rast raber bike.
Her zmanzana, pişpor, nivîskar û ma-
mostên Kurd divê li ser vê mijara ha se-
rê xwe biêşine û afirandinên xwe pêş-
kêşî awira gelemperiya Kurd bike. Pê-
wîst e, ku platformên raberzînan û
biryar girtinan çêbin. Berbang ji karê ji
van platforman bibe yek. Dive bibe ji.

Çaxa ku em, li diroka wêje û wêşa-
nên Kurdi dinêrin, kovar û rojnemeyên
Kurdi, bi tevi jîyan qot û kurt in. Sede-
mên bîngêhî û serekiya wan weşanên

kurdi yê jîyan qot û kurt, abori, poli-
tik û kêmasî û jaryî nivîskaran di seri
de tî. Her çiqas iro li pêşiya Berbangê
ji ev pîrs û pingar seknandi bin ji, lê ne
wek weşanên din e. Piçek be ji, di vi
ali de şans û divayiyên Berbangê heye.
Ger redaksiyon, nivîskar, komelên en-
dam û xwendevanên Berbangê hinek ji
xwe bilivînin û bêşînin, karin gelek
pengafên erênî û çak biavêjin.

JÎ HÊLA TEŞA Û PERGAL VE BERBANG

Kovara Berbangê, li gor rewş û şêla
Kurdistanê ya iroyîn û li gor divayi û
gengaziyên politîka netewî ya rizgari,
zman û wêjeya Kurdi bi şêleki bîngêh
ne hatiye pergalkirin û raxistin. Di vi
wari de kêmasiyên Berbangê yê gîring
û mezî hene. Ji ber ku ev rewşa teşe-
yî û pergala bi rewşa politîk ve girêdayî
û humandî ye, ez dixwazim vê rewşa
ha di beşên politîk - Daxwazî pêşniya-
zan de raberî bikim. Ji bilî van mijaran
di pakbûna rûpelan de pêşveçûnek ji
heye. Lê hin kûn û kemasiyan din ji
têndomandin. wek: Di hejmar 2, rûpel
17; hejmar 6, rûpel 7,11,15; hejmar
7, rûpel 15; hejmar 8, rûpel 19' an de
bi xezikên xurt û gir rûpel ji hev hatine
cudakirin. Sernivîsarên ku bi tipên gurî
klasîk hatine nivîsandin, hema hema bi
yek curekê ne. Gelo tepên cûre - cûr
bi karanîna ne baştirin ne ? Ka em
xwe bîdin van nivîsaran: Hej. 1, rûpel
6-7; hej. 2, rûpel 8; hej. 8, rûpel 7-10
û hwd...

Piraniya nivîsarên Berbangê, li ser 3
stunan tenê nivîsandin. Hin nivîsar li ser
yek (1) an ji li ser du (2) stûnan bîna
nivîsandin, baş na be ?

BERBANG Û NIVÎSKARÊN XWE Û ZMANE KURDÎ

Wek em hemû pê dizanin gelş û pin-
gar in ku li pêşiya zmanê Kurdi ne, ne
hindîk in. Ji lew re heta niha sazîyeke
nivîsê yê fermî nehatiye avakirin. Li
ser zmanê Kurdi disa heta niha lêkolîn
û lêgerînên tevi û zanîstî ne hatine çê-
kirin.

Kesên ku heta iro dest avêtine pênu-
sa xwe û bi kurdi nivîsandine, devoka
dohêla xwe ya teng bi karanîna û ti-
nin. Hemû afirandin û hilberînên
Kurdi li ber çavan in. Di vê wari de
rewşa Berbangê ji, ji yê din baştir ni-
ne. Her nivîsareke Berbangê di vê wari
de minakeke berçav e. Ji redaksiyonê

re bareki giran û gîring dikeve: Çavde-
ri. Pêwîst e, ku redaksiyon hemû nivî-
sarên ku di Berbangê de bîna çapkirin û
belavkirin, wan yek bi yek di çav de
derbas bike. Kêmasî û çewtiyên wan
rast bike. Em, nivîskar û helbestvanên
nû û naman bîdin aliyekî, ew kesên ku
nivîskar û helbestvanên Kurd yê bî
nav û deng in û heta niha xwediyê ko-
var, rojname, alfabe û pirtûkan in,
çewti û kêmasiyên wan bê hejmar in.
Mirov, ew nivîsarên wan yê ku di
Berbangê de derketine bigre û bîna
çewti û kêmasiyên wan yê grametîk
xêz bike, nivîsarên wan dê bîbin weki
cotê mehî biwarê. Divê mirovê nivîs-
kar, helbestvan û pişekar dîpîçûk û
sernêr be. Rûkoki û zanîstî dij hev in.

Bi kûn û kêmsî Celadet Bedirxan, 50
sal berê bîngêh grametîka zmanê
Kurdi avetiye. Ji wê rojê heta iro li ser
vê bîngêhî gelek pêşveçûn çêbûye. Di
warê zman û rêzmanî Kurdi de ji
Berbangê re berpirsiyariyeke giran û gi-
ring dikeve. Divê bi şêleki zanîstî vê
bîngêhî bîparêze. Rê nede berdana, xî-
rabkirin û lewtandina zmanê Kurdi.
Bê şik ev nayê vê mane ku di zmanê
Kurdi de qet guhartin neyî çêkirin.
Li gor zagona diyalektîk zman ji di nav
pevajoyê de tê guhartin. Hemû zmanê
nivîsê wîlo hatine guhartin û tînin ji.
Dê zmanê Kurdi ji bibe. Lê buyerên
Berbangê durê vê tîştî ne. Her kes bi
serê xwe rêzmanek derdixe. Fermo em
li çend mînakên bînerîn:

Gelo di seride navê xwediyê kovarê
çewtî ne hatiye nivîsandin ? Li gor
rêzmanî Kurdi "Kovara Federasyon a
Komelên Kurdistanê li Swêdê" baha-
tan nivîsandin, ne rast bû ? Li gor rêz-
mana kurdi, çaxa ku ji yekê zedetir da-
çek (veqetandok) bîna, ya yekem pê wê
tê nivîsandin û yê din pêwîst e, ku
cûda bîne nivîsandin.

Zmanê Kurdi di gruba Hind û Ewru-
payî de ye. Di gruba Hind û Ewropayî
de pêşdaçek (pêşpirtîk) bi bîjan ve tu-
cari nayên nivîsandin. Di Kurdi de da-
çekên paşîn ji tu cari bi bîjan ve nayên
nivîsandin. Ger mirov li vê yekê diqat
neke û bi hevê bînvîsîne, di grametîkê
de ji vê rewşê û buyere re "qetliam" tê
gotin. Ka ez çend qetliamên grametîk
diyar bikim:

"Heta bîhustek erd

Jî mîrîna bîmine

Dareke zeytînê bîmine mîra" (hejmar
8, rûpel 16)

"Dijmînen devbexin..." (hejmar 8, rû-
pel 16)

"Çîroka Behram Gor" (hejmar 4, rû-
pel 20)

Bê şik di her hejmarên Berbangê de
lêkera "bûn" dema niha çewtî hatiye
nivîsandin. Gelo ev sereknivîsar ji, ji

aliyê redaksiyonê ve nehatibû ditin ?
 "Zarok şêrinê malane û zman ji kilita dilane" (hej. 4, rû. 10)
 Em dom bîkîm. Dî hevokê de çend çewtî hene:
 "Multeci kiye, şuna wi çiyê, mafên wan çime" (hej. 8, rû. 8, stûn 3, pragraf 3).

Dî kurdi de du (2) tipên dengtêr nayên keleka hev. Tîpa "y" dikeve nav her du tipên dendêr û herduyên bî hev re gredide. Lê Berbang vê rêzdarê ha ji nasnak e. Wek:

"Bî tevayî ruyê me ronakbirên kurdan reş e" (hej. 10, rû 10).

"Newroz rojêke şaiyê ye" (hej. 9, rû. 5)

"Bêî wext derbaskirî... " (hej. 10, rû. 4, stûn 3).

Berbang lêkerên alîkar û lêkerên serreke bî hev re dîvîsîne. Carnan ji lêkerêke dîke du (2) kit. Gelo, Berbang dî warê yekitiya devokan de roleki çawan dîlize. Em bala xwe bîdîn wê:

"Niha, nuha; neha, nîk û nîka"

"Wiha, weha, waha û wuha..."

"Wîsa, wusa û usa..."

Dî eynê mane de,

"Bla, bila, bîra û bra"

"Zarok, zarûk, zalu..."

Divê mirov bextereşîyan ji neke. Rewş zelal û diyar e. Bar giran e. Berbang bî serê xwe nîkare dî bin vê bare giran de hêz bide xwe û rabe piyan. Lê kare bibe alîkar û rêbr. Hindiktirin kare cî û divayîyên platforman pêk bîne. Gelo Berbang çima van problemên zman û wêjeya kurdi, ji wan nîvîskir û helbestvanên xwe yên ku ji wejeya cihanê ya nav û deng agahdar in, û roj bî roj wê taqîp dikim û dihêçim in, ji İBNİ RUŞT heta MONTAİGNE, HERAKLİTİ, JEAN PAUL SATRE, ARAGON, PABLO NERUDA, D. H. LAWRENCE, ANTONIO GRAMSCI û A. GONÇAROV dinasin re raber nake? Bala van kesan nakşîne ser problemên zmanê kurdi?

BERBAŅG û ZARAVAYÊ ZAZAKİ

Berbangê dî hejmarên xwe yên dawî de, rûpelên xwe jî zaravayê zazakî re jî vekir. Bê şik ev pengafeke erênî û baş e. Jî bo yekitiya zmanê kurdi yê nîvîskir pêwîst e, ku lî ser her zarava û devokên kurdi îkolin û lêgerin bîn çêkîrîm. Bî xebateke dîr û dîrêj ve têveliyên nav zaravan û devokan, divê bê kêmkîrîn û ber bî yekitiya zmanê fermî yê nîvîskir bî meşandin. Zmanê kurdi jî bêje û kitên biyani bî paqîkîrîm. Dî şûn wan bêje û kitên biyani de, jî zaravayên dîm bêje û kitên bîn hîljîrtî û bîkarînan. Metod û navgîn çî dîbîm bîla bîbîm pêşbir (armanç) yekitiya zmanê kurdi ye. Xebata lî ser zaravan û devokan, divê jî bo yek armançê be. Ew jî, jî bo yekitiya yek zaravayek û yek devokeke

be. Zmanê netewiyê nîvîskir û axaftinê yek e. İro çawa xebata siyasi jî bo yekiti û rîzgariya neteweyê kurdi e, wîsa jî, jî hêla zman de jî divê xebat jî bo yekitiya zmanê kurdi be. Ne jî bo pêşveçûna zaravan û devokan xebat bîkîrîm! Ger wîsa be, xweza ew çax dijwarî, berberî û tînegîştîni yên zmanê kurdi kîr û pîr dibe. Ev rewş û kar xwe - bîxwe berberî û dijîti nî ne? Em bî daxwaz û nîyazên xwe yekiti û pêşveçûna zmanê kurdi bîxwazîn û bî kar û barên xwe yên berçav û pratîk jî, jîhevketîn û dîrketîna zarava û devokên kurdi pêkbinîm. Ev berberî û dijîtiya herî mezm e.

Jî bo yekitiya netewî, yekitiya zmanê nîvîskir û zmanê axaftinê jî pêwîst e. Yekitiya zman lî ser yekitiya siyasi tesîr dîke. Heşyarbûn û zanîbûna netewî hin zû û zêde dibe. Ra û qurmên elîtiyê û feodalîzmê pîç dîke û jî bîni de radîke. Tekoşîna cîvaki, çîni dikeve gehînekeke nû.

Jî xwe politîka her çar dewletên koloniyalîst yên, ku Kurdistanê dî nav xwe de kurme çar perçe, yek jê ev e, ku yekitiya kurdan jî her alîvê jî navê rakîm. Hun aliyê cîvaki, siyasi, dîroki û hin jî, jî aliyê zman û kûltîr ve. Armanca wan belavkîrîn û jî navê rakîrîna neteweyê kurdi e. Dî vî wari de minakên berçav û jîyandar hene. Rewşa kurden soran, kurmanç û zaza berçavan in. Dî kongrên Federasyona Komeleên Kurdistanê lî Swêdê de çîqas jî hev fêmkîrîn? Çaxa dikevîng tengasiyê bî hev re Swêdî napeyvîng?

Dibe ku hînek kes bîjîng, ku dibîjîng jî "çîma çîkên zaravê kurmançî zêde zaravayê dîm e?" Belê doz û pîrs ev nî ne. Berî her tîştî doz doza netewekî ye. Dîvê mirov wîsa lî dozê û gelşê bî nêre. Divê mirov tucarî jî bîr neke, ku jî mercên hebûna netewî yek jî zmanê netewî ye. Çaxa ku zman tunebe netewe jî dîke ve xeterê. Jî ber vî yekê yekitiya zman pêwîst e. İcar kîjan zarava bîngêh û sereke bî pejrîrandîm?

İro lî Kurdistanê jî 20 milyonî zêdetîr kurdi dijîng. Jî vî bîst milyonî kêmasî 15 milyon bî zaravayê kurmançî dîaxîfîng. Ev yek. Ya duyemîng jî, yên ku bî zaravayên dîm dîaxîfîng jî sedî heftê bî kurmançî dîzanîng. Lê kurmanç bî zazakî û soranî nîzanîng. Pîraniya stran û folklor bî zaravayê kurmançî ye. Bî kîng û kêmasîyên xwe ve be jî, bî 50 sal e, ku bîngêha rezmana zaravayê kurmançî hatiye avêtîng. Zaravayê kurmançî lî gor zaravayên dîng gelek fîreh û dewlemend e. Bî zaravayê kurmançî heta iro gelek afîrîng û hîlberîng hene. Rewş ev ças zelal û vekîrî, lî ber çavan e. Berbîhevhatîng û yekitiya zaravayên kurdi, yekitiya netewî temam dîke. Yekitiya

zmanê kurdi yekitiya netewî xurt û geş dîke. Ew jî rîya serxwebûnê û rîzgariyê vedîke û nêz dîke.

Jİ ALİYÊ POLİTİK û İDEOLOJİK VE KÊMASI û JARIYÊN BERBAŅGÊ

Rewşa Berbangê ne wek rewşa organ yên weşan yên biyaniyan yên dîng ku lî Swêdê ne. Ev rewş jî, jî taybetîya Kurdistanê tê. Jî ber vî yekê têveli û taybetîya Kovara Berbangê divê hebe. Ev taybetî û têveli jî hêla polîtîk û ideolojîk ve ye. Cîvaka kurdi ya lî Swêdê, bî xwe cîvakeke tengezar î polîtîk e. Jî xwe avakîrîna Federasyonê jî aliyê çend komeleyên ku gredayîyên rêxîstînen Kurdistanê ve ne hatîbûng pêkanîng? Armanca pêkanîng û demandîna Federasyonê ev bî û ev e, ku pîştgîrî û alîkariya şerê rîzgariya Kurdistanê bîke. Hemû xebatên xwe jî bo vî armançê pêkbinê. Lî Ewropayê û bî taybetî lî Swêdê doza Kurdistanê bî awîra gelemperîya Swêd û Ewropayê bîde nasandîng.

Bî ya mîng Berbangê vî berpîrsîyarî û vatîniya bîngêhî û sereke wek berpîrsîyarî û vatîniyeke talî dîbine. Berbangê berpîrsîyarî û vatîniya bîngêhî û sereke çand û pişê dayê pêşîya xwe. Dî vî wari de pengafan davêje û kar û barên xwe didomîng. Jî vî rewşa ha re şolekîrîng ne gengaz e. Deh (10) hejmarên Berbangê lî navê ne û lî berçav in. Hejmar bî hejmar kovar jî alîye polîtîk û ideolojîk ve jar û kêmkîrîng dî. Hejmarên serî de nûçe, buyer, şolekîrîng û nîvisarên polîtîk zêde ne. Kovar bî hejmarên dawî, jî doza Kurdistanê dîr ketîye. Bî vî rewşa xwe ya ha, dîxwazê lî Swêdê bîbe kovareke çand û pişeyî. Dev jî welat û gel berdîde. Dîxwazê lî ser rêça kovaren Ewropayê bumêşe. Jî vî yekê lî ser navê wêjeya (lî terator) modern dest bî curên nîvisarên popîlîst romantîk û subjektîzmê kîriye. Berbang, hejmar bî hejmar ber bî xew, xeyal û çîrokan ve dîçe. Rewşa Berbangê hatiye vî gelîkekê ku bî zmanekî vekîrî û bî şêleke merxasî dibîjîng: "KURD BÛNE OBLOMOV û KURDISTAN Jİ BUYE OBLOMOVİSTAN".

Berbangê dî nêzde sala weşanî û belavkîrîna xwe tîje bîke. Dî dema weşan û belavkîrîna Berbangê de, lî Kurdistanê İrân û İraqê şerê germ î çekdari dom dikîr û dîke. Lî Kurdistanê Tîrkîyê jî, dî vî salê de bî darda kîrîng, kuştîng, gurtîng, provayên tetbîqatên gelîqîrîngê hatîng kîrîng û iroj jî dikîng. Lê, mîxabîng jî Berbangê deng demayê. Jî van buyerên mezmîng û gîrîng re guh û çavên xwe gurtîye. Ker û lal e.

Wek kovareke biyani !.. Derdê serê derdan ji ev e, ku nûnerên wan hêzên çekdar û yên din ji di radaksiyona Berbangê dane. Gelo ev kes û hêz, kovare ji bo çî dîwêşîn ? Dî warê demokratik de Berbangê re ji, ji bo nasandina doza Kurdistanê, kar û barek na keve ? Ji bo vê doza ha Berbang ji di warê xwe de navgîneki (aleteki) ji navgînen propaganda û ajitasyonê ni ne ?

Bi rewşa xwe ya iroyin du (2) rê li pêşiya Berbangê heye. Riya yekemin (1) ev e, ku kovar ji bo serxwebûn û azadiya Kurdistanê di warê xwe de û qasî ku ji wê re bar dike xebata xwe bîdomine. Riya duyemîn (2) ji, kovar doza Kurdistanê bide aliyekî û li derê welat bibe kovareke ronakbîrên Kurdistan. Pêwîst e, ku riya yekem riya Berbangê be. Dî vi riya rast û demokratik de bimeşe. Riya duyemîn mîrîna kovare tîne.

Em bi xwe di weşanên xwe de li ser rewş û doza Kurdistanê nasekinin û nanvîsîn. Ji rojname û kovarên Swêd û Ewropayê ji gili û gazînan dîkin: "Çima ew di derheqê buyar û doza Kurdistanê de nanvîsîn û bê deng dimînin ?"

Diroka Kurdistanê bi xwin û agir hatiye nîvîsandin û yê bê ji. Li dijî kolonyalîzmê, nijadperestiyê û her curen zordestiyê gelê Kurd bi mîrxasî, bê hejmar serî hildaye û destbûlînd kirîye. Dî rûpelên diroka tîkîşin a gelê Kurd de rojên xawendar (bi şeref), Serfiraz û nav û deng hene. Ev roj û buyar tucari nayên ji birkirin.

Divê em, wan roj û buyarên mezin û grîng pîroz bikin û ders û hêçandinên nû ji wan derxîm. Min her 10 hejmarên Berbangê ji lihev xist û li wan mêzêkir; lê ji derê 37 salîya Komera Mihabatê tîşteki nedit. Ev ji nûça komelekê bû. Ev nûçe ji kîm û kurt bû. Ma ser sarîyên ewqas mezin ji dibîm ?

Divê Berbang, çavê kovarên din yên ku grêdayî yên rexistinan in, li xwe mêze ne ke. Ew kovar û rojnamê politîka rexistina xwe didominin. Ji bo wan ev rast e ji. Lê rewşa Berbangê û wan ne yek in. Berbang platformeke fîrêh e. Kovar ji hêla demokratîk û netewî ve siwana (şemsiye) hemû komele û kesên endam e. Divê neyê ji birkirin ku kovar û federasyon bi serê xwe ne tîşteki ne. Bi hebûn û hêza xwe, deyndarê hemû komelên endam in. Divê federasyon û kovar piştgirtî û alîkariya

hemû komelên endam bike. Û ji wan komelên endam ji alîkari û piştgirtî bixwaze. Heta 10 hejmari, kovare derî yek nûçekê qet qala xebatê komelên endam nekuriye. Bi tenê nûçe û buyarên federasyonê daye. Mîrov dide xwe û eql, gelo ew komelên endam qet xebat na kî ? An ji bawerîya wan ji federasyonê tune û federasyon ji formale wê de tîşteki nîne ? Em, çaxa ku li kovarên federasyonên biyanîyan yên ku li Swêdê ne, dinêrin; ew bi xebatên komeleyên endamên xwe kefxweş û dîlşa dibîm. Rûpelên xwe ji xebatên wan re vekirîne. Ji lew re federasyon ji aliyê komelên endam ve tîn pêkanin.

Ji bo Berbangê hin baştirin, ez dê li jêr çend daxwaz û pêşniyazên xwe pêşkêş bikim.

ÇEND DAXWAZ Û PÊŞNIYAZ

- 1- Divê Berbang, di hêla demokratîk, di navarok û çarçova xwe de, di şerê netewî û rîzgariya Kurdistanê de qasî ku ji wê re , vatnî û berpirsiyari dîkeve, bi ci bine.
- 2- Divê quncika diroka Kurdistanê di Berbangê de vebe. Li ser roj û buyarên bohîriyên grîng û mezin nîvîsarên politîk bî nîvîsandin.
- 3- Dî her hejmari de li ser rewş û buyarên nû şolekirin û nîvîsarên politîk bî nîvîsandin.
- 4- Divê kovar di her hejmarê xwe de ci bide xebata komelên endam.
- 5- Berbang û federasyon di derheqê problemên zman û wêjeya kurdi de platforman pêk binin. Wek; konferans kurs û civin...
- 6- Kovar rûpelên xwe ji mitoloji, jêbermayî, tore, şîn, şayi, yên kurd re veke.
- 7- Ji karê pêwîstirin yek ji, jê ev e, ku divê redaksiyon hemû nîvîsaran û namandî çav de derbas bike. Ji bo hemû nîvîsaran hînek rêzdar û zagon an pêk bine.
- 8- Rûpela "Mendalên Mamoste" ji navê rake. Ji lew re ev rûpela ha, hîn ji aliyê îdeolojîk, hîn ji ji aliyê pedagojîk, hîndekari û perwerdekari ve çewt e û zerar e. Ji her alî ve ne li gor zarokan e.
- 9- Derengimayîna kovarê aktueliya wê wende dike. Ji ber vê yekê divê kovar wexta xwe de derkeve û bê belavkîm.

Zor spas !

PÊKENÎN

Rojekê gundiyek diçe gundekî din, ku ji xwe re çêlekekê bistîne. Diçe gund û ji xwe re çêlekeke delal distîne. Benekî dixê stuyê çêlekê, wê dide dî xwe, dide ser rê û berê xwe dide malê.

Li ser rê pêrgî bîst mirovên din dibe. Ew bîst mirov jî di nava xwe de bîyar didin ku xwediyê çêlekê bixapînin û fenekê lê bikin. Piştî nêzîkî hev dibîm, bîst mirov jê re dibêjin:

- Kuro te ev ker bi çîqasî stendiye ?

Xwediyê çêlekê ecêb-mayî dimîne û dibêje:

- Weh, ev ne ker e, ev çêlek e heyran !

Bîst mirov:

-- Weh, yabo bi filan sîndê ev ker e. Ma em nabînin ? ..

Xwediyê çêlekê:

- Yabo bi xwedê ev çêlek e. Ma ez çêlekan nas nakim ? Va rengê wê sor e heyran !

Bîst mirov:

-- Ha, ho, ha ho, yabo bi tirba bavê me ev ker e. Em bîst mirov in. Ya me ji ya te rastir e.

Xwediyê çêlekê xwe şaş dike. Ew jî êdî bawerîya xwe tîne ku çêlek ne çêlek e, lê ker e.

Radibe ber bi paş ve vedigere û diçe mala ku çêlekê jê stendî bû û bi hêrs dibêje:

-- Ji te re kera te, te ez xapandim. Ji dêvîla çêlekê, te kerê daye min, ma ne şerm e ?

Ew ecêb mayî dimîne:

- Weh, heyran ev çêlek e, tu dibînî rengê wê sor e diare, çey hînekan te xapandiye heyran.

- Weh, de here lo, bi tirba bavê min ev ker e, ma tê min bixapîntî; ma çey ez çêlekan nasnakim ? De ji te re kera te û ka perê min, de bi xatirê te !

Da rê û çû.

- Yahewlûwela, ev ker bûye, xwedê ev şaş kirîye. Çawa ji çêlekan re ker dibêjin kuro !

15- Berxan karikên di wextê de nebin ango di wexta xwe de neyên zain jêre tê gotin. - Bajarek Kurdistanê navê wênê kevn yê nuh Urfa. - Cot, nefer, neyek.

SEREJÊR

1 Kincên kurdan yê milli ê mêran. - Ava gula.

2- Bî sorani "dîbêje" (berepaş). - Bajarek Kurdistanê Îranê, Kome- ra Kurdistanê yekem car li wê damezrabû. - Li hinek hereman ji bo hemû, gîşk de tê bî kar anin.

3- Nidayek, nalinek (berepaş).

4- Şairek ji Kurdistanê Iraqê, di helbestek xwe de ji bo zarokan weha dîbêje:

'Serkewtin

Serdekewin

Çûnke diwênê,

Tope qurêki deskrîdîm

Daye dest mînaleki Kurd

Ew lebatî bîkeşûşe

Twengêki biçkolaney lê dirûst kurd''-

Rûn, bez.

5- Li Kurdistanê Tirkîye eşîrek.

6- Nivîskareki Kurd ji Kurdistanê Iraqê; hinek kurteçîrok nivîsiye, ev nivîsên wi ji bî pîrani di kovara Gelawêj de çap bûne. Di pê re, çîrokên xwe hemî bî navê KWÊREWÊRÎ di kitabekê de çap kriye. Disa bî navê Janî Gel ji romanek nivîsiye; sala 1972 yan de, romana wi 250 rûpele.

7- Bî dîmlî tu (berepaş). - Law- rek ji beşê pez. - Xwendîna tipe- ki bê deng (berepaş). - Herî, tu- rab

8- Şairek ji Kurdistanê Tirkîyê kitabek wi bînavê Li Bandeva Spêde çap bûye, bêî wê ji hetta nuka ji gelek helbestên wi di ko- varan de çap bûne. Helbestek wi çarînek.

Jindari

Li kersaxa evîna te,

Dîl masîyek pîpîtandî.

Bê derya evînê kê dit,

Jindariyê kê hêçandî ?

Kurte nivîsandîna Hollandayê (berepaş).

9- Nivîskareki Kurd ji Sovyet, ro- manek wi yî bî navê deng heye ku navê wi Şivanê Kurd e. Ro- mana wi hatiye wergerandin bo

pîr zîmanan, bêyî wê romanê ese- rek wi yî dîn ji heye. Kurdên Qefqasiyê û Derwêşên Kurd e. - Demek fiila dainê

10- Amade, hazîr, kesê ku xwe pêşkêş dîke.

11- Şaireki Kurda i bî nav u deng e, û disa ji şairên ewlî yan yek e. Di navêna sedsala 14 û 15 yan de ji ye. Lê hun kes ji dîbêjin di sed- sala 11 û 12 yan de ji ye, esera wi ya bî nav û deng ji Diwana wi ye. Helbestek wi:

Vê firqetê pîr di şewand
Cerhên qedîm disa kewand
Şîşên di sor tê da tewand
Feryad ji destê firqetê.

Li hnek ciyan ji bo dûmanê tê gotin.

12- Ji bo dîmlîya tê bî karanin (berepaş). - Peyv, gotin, bêje (be- repaş).

13- Pîrsa neyiniyê, dijê "erê" ye. - Namûs, iffet, şermî. - Cîawîr, zîya, ezdîha.

14- Kovareke Kurdî; edebî û kul- turi bû, li Iraqê derdiket sala 1939 an de. Ji alî İbrahim Ahmed û Alaaddin Secadi ve derdiket. 116 hejmarên wi der- ket, mehê carê derdiket. Pîraniya nivîskarên Kurd di wê kovarê de nivîsine.

15- Ciyê bî av, dereke bî av (be- repaş). - Navê bajarê Diyarbekrê (berepaş).

16- Zîmanzaneki Kurd ji Sovyet, sala 1911 an de li hêla Qersê li gundê Sûsîzê hatiye dîmê, hina ji dijî, li Sovyet dîmine. Çend ese- rên wi:

a) Gramatika zîmanê kurdi (1957).

b) Zîmanê kurdi (1961)

c) Gramatika zîmanê kurdi, Qın- yatên Kurmancî û Soranî

d) Rêzîman

e) Ferhenga Kurdi - Rûsî

17- Li Kurdistanê Iraqê bajarek (berepaş).

18- Mîrov pê porê xwe şeh dîke (berepaş). Bîhn ketî, na paçîj (berepaş). - Di kurdi de difton- gek (berepaş).

19- Nivîskareki Kurd; romanek tarixî nivîsiye, navê romana wi Mahmûd Axayê Şiwekel, Bêyî wê bînavê Duwanzde Suwarey Meriwan kitabek dîn nivîsiye.

Romanek ji bî navê Kemançe jen ji tirkî wergerandi ye kurdi. Navê wi yê rastin Tewfîq e, di 1867' an de li Silêmaniyê hatiye dînê, 1909' an de bûye Qeymeqamê Hekkariyê, 1950' an de li Silêmaniyê mîriyê. - Kêzî, gêsû.

20- Şaireki Kurd, li heremê soran (Baban) di nabêna 1797 û 1855' an de jiye. Şaireki xwenda û zana bûye. Di dawya jiyana xwe de çûye İstenbolê, li cem Sultan Evdilmecit maye. Diwa- nek wi bî Kurdi heye. Beytek wi:

Nemîrdîm mîn eger em care bê to,

Neçîm, şert bê, heta em xware bê to

Ecele, bî lez. - Şaireki Kurd, 1921' an de li Kurdistanê Îranê bûye, hina ji dijî, şîira wi ya bî navê deng Naley Cudayî ye. Bey- tek wi:

Derdî dîrî derdî dîrî kuştîmî

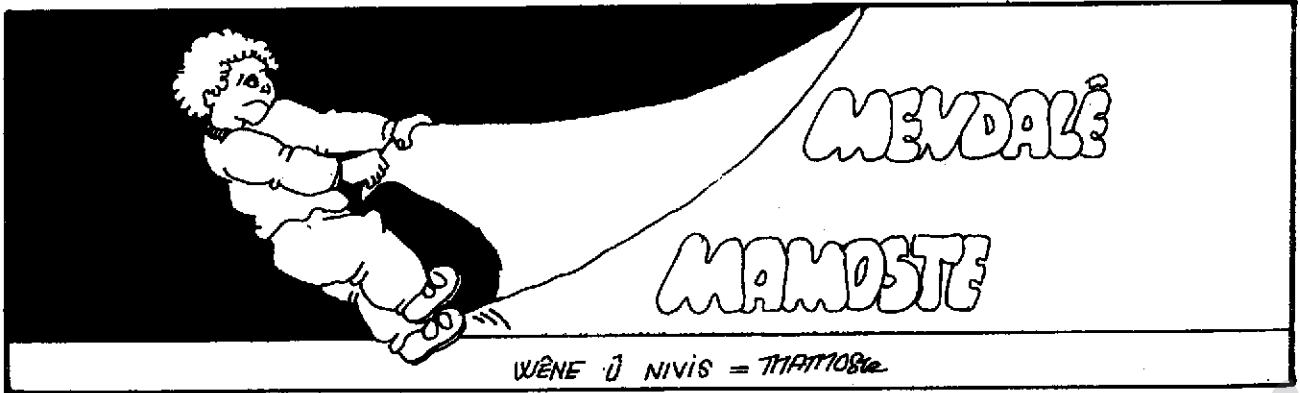
Derdî wuşyarî sebûrî kuştîmî,

Yadî yaran û walatîm roj û şew,

Lê heram kurdîm qerar û xurd û xew.

BERSIVA HEJMARÊN 12'AN

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	F	I	L	E	■	Ê	V	A	R	■	D	Ê	M
2	E	L	I	H	E	R	I	R	I	■	O	D	E
3	Q	■	K	L	I	S	■	■	■	■	■	I	L
4	Ê	L	■	W	A	■	T	A	■	I	P	■	E
5	T	I	R	■	Ê	J	■	■	■	S	A	T	■
6	E	G	E	N	■	■	■	S	I	Y	A	P	Ü
7	Y	■	■	E	Y	■	■	■	■	L	Ü	■	E
8	R	A	■	■	A	■	■	O	P	■	R	■	R
9	A	R	A	M	D	I	K	R	A	N	■	■	Ü
10	N	I	R	■	■	O	S	A	■	■	W	E	H

BERBANG
TUNNELGATAN. 14, 3
111 37 STOCKHOLM

Åter
Okänd på angiven adress.
Okänd. Adressen ofullständig.
Avflyttad. Nuvarande adress okänd.
Distrikt..... Sign.....

MASSKORSBAND

HUSEYIN SAHIN
3 Tvärgratan. 11-A
802 34 GÄVLE

رێی خه باتمان چه نده سهخت و دوربێ
با چوارده ورمان کلپه ی ئاگر بێ
لهم رێ پیره هه رگیزلا نادهین
ئیمهین بو مردنی ش ئامادهین

RÊY XEBATMAN ÇENDE SEXT Û DÛR BÊ
BA ÇIWAR DEWRMAN KILPEY AGIR BÊ
LEM RÊ PİROZE HERGİZ LANADEYN
ÊMEYN BO MIRDINIŞ AMADEYN

